

01/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN SELVITYKSIÄ

Eläkekattoa koskeva muistio

Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko Väänänen ja Jukka Lampi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

01/2015

ELÄKETURVAKESKUKSEN SELVITYKSIÄ

Eläkekattoa koskeva muistio

Eeva Poutiainen, Mika Vidlund, Niko Väänänen ja Jukka Lampi

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2015

ISSN-L 1798-7113

ISSN 1798-8519 (verkkojulkaisu)

ESIPUHE

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko pyysi toukokuussa 2014 Eläketurvakeskukselta selvitystä suurten eläkkeiden kertymisestä. Selvityspyyntö liittyi eläkekatosta tuolloin käytyyn julkiseen keskusteluun. Eläketurvakeskus on tehnyt suurista eläkkeistä ja eläkekatosta aiemmin selvityksen vuonna 2009 (Kautto ym. 2009). Tässä muistiossa päivitetään aikaisemmin julkaistun selvityksen julkaisemisen jälkeen tapahtunut kehitys. Tarkoitus on tutkia keskeisten asiaan vaikuttavien seikkojen nykytilannetta ja mahdollisia muutoksia vuonna 2009 tehtyyn selvitykseen nähden.

Tässä muistiossa on viisi lukua. Ensimmäisessä käydään läpi esimerkkilaskelmia mahdollisen eläkepalkkakaton osuuksista palkkasummasta sekä sen vaikutuksia eläkemenojen ja -maksujen kehitykseen. Toisessa luvussa tarkastellaan suuriin lakisääteisiin eläkkeisiin liittyviä tilastotietoja. Luvun tiedot on koonnut ja tekstit kirjoittanut Jukka Lampi. Kolmannessa luvussa käydään läpi eläkekatosta vuonna 2009 tehdyn selvityksen (Kautto ym. 2009) jälkeen käytyä eduskuntakeskustelua. Neljännessä luvussa kerrotaan eläkekaton nykytilanteesta kansainvälisestä näkökulmasta. Luvun ovat kirjoittaneet Mika Vidlund ja Niko Väänänen. Viimeisessä luvussa tehdään yhteenveto käsitellyistä asioista. Ensimmäisen, kolmannen ja viimeisen luvun on kirjoittanut Eeva Poutiainen.

SISÄLTÖ

1 Eläkepalkkakaton vaikutus eläkettä kartuttaviin ansioihin	5
1.1 Tilastolukujen analysointia	5
2 Suuria lakisääteisiä eläkkeitä koskevat tilastot	7
2.1 Voimassa olevat eläkkeet.....	7
2.2 Eläkkeelle siirtyneiden kokonaiseläkkeet	10
3 Eduskuntakeskustelua eläkekatosta.....	10
4 Kansainvälistä vertailua	12
4.1 Katon soveltaminen eri maissa.....	14
4.2 Eläkepalkkakatto suhteessa keskipalkkaan.....	16
5 Yhteenveto.....	18
Lähteet.....	20
Liitteet.....	21

1 Eläkepalkkakaton vaikutus eläkettä kartuttaviin ansioihin

Eläkekatto mielletään yleensä euromääräiseksi rajaksi, joka rajaa tietyn osan kertyneestä eläkkeestä pois. Eläkepalkkakatto taas tarkoittaa, että eläkettä kartuttavasta ansiosta rajataan tietty osuus pois. Perustuslain takaaman omaisuuden suojan vuoksi Suomessa on järkevintä arvioida eläkekaton sijaan eläkepalkkakaton vaikutuksia työeläkejärjestelmään (ks. vuoden 2009 selvityksen (Kautto ym. 2009) luku 2.6).

Tässä luvussa tarkastellaan sitä, minkä osuuden eläkettä kartuttavista ansioista tietyn suuruinen eläkepalkkakatto rajaisi pois. Tarkastelun esimerkkilaskelmat ovat vastaavat kuin vuoden 2009 selvityksessä (Kautto ym. 2009). Esimerkkieläkepalkkakaton tarkasteluun edellistä selvitystä vastaavia lukuja vuoden 2013 tasossa: kaksinkertainen keskipalkka (6 591 euroa/kk, 79 090 euroa/vuosi) ja keskipalkka jaettuna 60 prosentilla (5 492 euroa/kk, 65 908 euroa/vuosi). Ensimmäinen, kaksi kertaa keskipalkan suuruinen esimerkkikattovaihtoehto tuottaisi kyseisellä palkalla ja 60 prosentin eläkekattumalla noin 1,2 kertaa keskipalkan suuruisen kuukausieläkkeen, ja jälkimmäinen esimerkkikattovaihtoehto taas vastaavasti keskipalkan suuruisen kuukausieläkkeen.

Tarkastelut kohdistetaan vuoden 2013 ansiotietoihin. Tarkempi kattovaihtoehtojen laskenta on kuvattu liitteessä 1. Viime selvitykseen nähden tarkasteluun on lisätty TyEL-ansioiden lisäksi kaikkien eläkelakien mukaan vakuutetut yhteenlasketut ansiot. On huomattava, että käytännössä mahdollinen eläkepalkkakatto aiheuttaisi ansioseurantaan liittyviä haasteita ja hallinnollisia kustannuksia: katon ylittävä ansio ei kerryttäisi eläkettä eikä siitä vakuutusperiaatteen mukaan toimittaessa perittäisi maksuakaan, joten ansioseuranta pitäisi tehdä palkkoja maksettaessa tai jälkikäteen. Mahdollisesti tulisi myös palauttaa maksuja työnantajille ja työntekijöille. Seuranta tulisi tehdä myös eri lakien mukaan vakuutettujen ja rinnakkaisista työsuhteista saatujen ansioiden välillä, jos kyseessä olisi yleinen kaikkia ansioita koskeva eläkepalkkakatto. Vuoden 2009 selvityksessä on pohdittu laajemmin mahdollisen eläkepalkkakaton aiheuttamia vaikutuksia eläketurvan käytännön hoitoon.

1.1 Tilastolukujen analysointia

Taulukossa 1.1 on listattuna esimerkkieläkepalkkakattojen rajaamat osuudet palkkasummasta ja se osuus henkilöistä, joihin eläkepalkkakatto vaikuttaisi. Taulukosta voidaan havaita, että kattovaihtoehdolla 6 591 euroa/kk kolmella prosentilla henkilöistä ansioita rajautuu pois sekä kaikkien lakien että pelkän TyEL:n osalta. Vastaavat pois rajautuvat osuudet eläkettä kartuttavasta palkkasummasta ovat kaikkien lakien osalta myös kolme prosenttia ja TyEL:ssä neljä prosenttia. TyEL:n suurempi osuus johtunee siitä, että yksityisellä sektorilla palkat ovat keskimäärin hieman korkeammat ja niiden hajonta on suurempaa kuin kaikilla aloilla yhteensä. Miehillä pois rajautuvat osuudet ovat naisia suuremmat. Taulukosta 1.1 nähdään myös, että pienemmällä kattovaihtoehdolla 5 492 euroa/kk laskettuna luonnollisesti suurempi osuus palkkasummasta rajautuu pois. Myös henkilöiden osuus, joihin eläkepalkkakatto vaikuttaa, on suurempi. Havainnot käytetyillä rajoilla vastaavat vuoden 2009 selvi-

tyksen huomioita, mistä voi päätellä, ettei palkkatulojen jakaumassa ole tapahtunut olennaisia suuria muutoksia.

Taulukko 1.1.

Esimerkkilaskelmat eläkepalkkakaton rajaamista palkkasummista sekä henkilöt, joita rajausta koskisi; summatasoisista luvuista laskettuna.

Katto 6 591 €/kk, kaikki ansiot			Katto 6 591 €/kk, TyEL-ansiot		
	Henkilöt %	Palkkasumma %		Henkilöt %	Palkkasumma %
Kaikki	3	3	Kaikki	3	4
Miehet	4	4	Miehet	4	5
Naiset	1	1	Naiset	1	2
Katto 5 492 €/kk, kaikki ansiot			Katto 5 492 €/kk, TyEL-ansiot		
	Henkilöt %	Palkkasumma %		Henkilöt %	Palkkasumma %
Kaikki	5	5	Kaikki	5	6
Miehet	7	7	Miehet	8	7
Naiset	3	2	Naiset	3	3

Liitteen 1 taulukoista 1–4 löytyy molempien kattovaihtoehtojen rajaamat osuudet ikäluokittain. Osuudet vaihtelevat iän mukaan siten, että yli 40-vuotiaiden ikäluokissa osuus on nuorempia ikäluokkia suurempi. Tämä johtuu siitä, että palkatkin ovat korkeimmillaan näissä ikäryhmissä. Yli 60-vuotiaiden ikäluokissa osuus henkilöistä hieman pienenee, mutta palkkasummaosuudet pysyvät samankaltaisina. Kaikkein vanhimpien vakuutettujen ikäluokissa vakuutettuja henkilöitä, joihin katto vaikuttaisi, on niin vähän, että palkkasummaosuuksissa havaitaan enemmän satunnaisheiluntaa. Havainto vastaa vuoden 2009 selvitystä (Kautto ym. 2009) ja kertoo siitä, että myöskään ikäryhmittäin tarkasteltuna palkkajakaumassa ei ole tapahtunut olennaisia suuria muutoksia.

Katon rajaamia henkilöitä ja palkkasummaa tutkittiin vielä tarkemmin siltä osin, kuinka ne jakautuvat miehiin ja naisiin. Tarkastelun tuloksena havaittiin, että miesten osuus on selvästi naisten osuutta suurempi. Palkkasummassa ero on vielä selvempi. Tämä liittyy miesten naisia korkeampiin palkkoihin ja palkkojen suurempaan hajontaan miehillä. Käytetyillä esimerkkirajoilla miesten osuus on 70–80 prosenttia katon rajaamista henkilöistä, TyEL:ssä osuudet ylittävät vanhemmissa ikäluokissa 80 prosenttia. Luvut löytyvät liitteestä 1 taulukoista 5 ja 6. Havaittu ero on tältäkin osin hyvin samankaltainen kuin vuoden 2009 selvityksessä.

Koska tutkittujen eläkepalkkakattovaihtoehtojen havaitut vaikutukset palkkasummaan ovat varsin samankaltaiset kuin vuoden 2009 selvityksessä, myös vaikutus eläkemaksuihin ja -menoihin olisi hyvin samanlainen. Saadut vakuutusmaksut pienenisivät eläkepalkkakaton käyttöön ottamisen vuoksi välittömästi. Maksutulo pienenesi sitä enemmän, mitä matalampi eläkepalkkakatto olisi. Koska osasta maksutuloa luovuttaisiin, maksutasoa pitäisi nostaa useiksi kymmeniksi vuosiksi. Maksutason pitäisi olla alussa vuoden 2009 selvityksessä tehtyjen laskelmien mukaan lähes prosenttiyksikön korkeampi kuin perusennustelaskelman mukainen maksutaso olisi (Kautto ym. 2009). Vielä kolmenkymmenen vuoden kuluttua

eläkepalkkakaton käyttöönotosta maksutaso olisi laskelman mukaan 0,25 prosenttiyksikköä korkeampi kuin peruslaskelmassa.

Eläkemenoon eläkepalkkakaton käyttöönotolla ei olisi lyhyellä aikavälillä vaikutusta. Eläkemeno pienenesi ja siten toisi säästöjä vasta pitemmällä aikavälillä. Myös vakuutettu palkkasumma pienenesi eläkepalkkakaton myötä. Siten jos ennustelaskelmassa eläkemenoa verrataan katon alle jäävään vakuutettuun palkkasummaan, josta eläkemaksuakin maksetaan, vasta 2070-luvulla päästään tilanteeseen, jossa eläkemenoprosentti vakuutetusta palkkasummasta olisi sama kuin ilman kattoa tehdyissä laskelmissa (Kautto ym. 2009).

2 Suuria lakisääteisiä eläkkeitä koskevat tilastot

Tässä luvussa tarkastellaan tilastollisesti lakisääteisiä eläkkeitä. Eläkkeensaajien muita tuloja, esimerkiksi ansiotuloja, yksityisistä eläkevakuutuksista saatavia eläketuloja tai pääomatuloja ei ole huomioitu tilastoluvuissa.

Lakisääteisten eläkkeiden muodostamaan jakaumaan ei ole vedettävissä yksiselitteistä korkean eläkkeen alarajaa. ”Korkea eläke” tarkoittaa tässä luvussa tehdyissä tarkasteluissa sen suuruista eläkettä, jota saa ylin 10 prosenttia eläkeläisistä eli niin sanottu ylin eläkkeensaajadesiili. Tämä on puhtaasti tilastollinen raja, eikä se sisällä kannanottoa siihen, mikä on suuri eläke. Tässä luvussa ja liitteessä 2 tarkastellaan pääosin vain tätä ylintä eläkkeensaajadesiiliä.

Luvussa esitetyt laskelmat perustuvat Eläketurvakeskuksen ja Kelan yhteistilastorekisteriin, jonka perusteella laaditaan muun muassa Tilasto Suomen eläkkeensaajista. Rekisteri sisältää tiedot kaikista Suomesta lakisääteistä eläkettä saavista henkilöistä. Käytetyn tilastoaineiston henkilökokosi on rajattu kaikki Suomen omaeläkkeensaajat vuosilta 2004–2013. Aineistossa omaeläkkeensaajia ovat työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai maatalouden erityiseläkettä saavat henkilöt. Tarkastelun ulkopuolelle jätetään osa-aikaeläkkeen saajat. Kokonaiseläke sisältää henkilön oman työ-, kansan- ja SOLITA-eläkkeen osuudet sekä leskeneläkkeen osuuden. Mukaan otetaan sekä yksityisen että julkisen sektorin eläke, ja peruseläketurvan lisäksi rekisteröidyn lisäeläketurvan eläke. Käytännössä ylimpään eläkkeensaajadesiiliin keskittyminen tarkoittaa työeläkkeiden tarkastelua. Tilastolukujen tarkempi määrittely löytyy liitteestä 2.

2.1 Voimassa olevat eläkkeet

Tarkastelujakson alussa eli vuoden 2004 lopussa Suomessa asuvia omaeläkkeensaajia oli noin 1,2 miljoonaa henkilöä ja vastaavasti vuoden 2013 lopussa noin 1,4 miljoonaa henkilöä. Kaikkien eläkkeensaajien mediaanieläke vuonna 2013 oli 1 317 euroa kuukaudessa. Mediaanieläke tarkoittaa eläkejakauman keskimmäistä arvoa silloin, kun eläkkeet on järjestetty suuruusjärjestykseen. Vuonna 2004 mediaani oli 1 165 euroa vuoden 2013 rahassa. Mediaani oli siten kasvanut 13 prosenttia reaalisesti. Tarkastelujaksolla merkittävimpiä eläkkeiden suuruuteen vaikuttavia muutoksia oli se, että vuodesta 2008 alkaen eläkkeen-

saajan hoitotukea ja asumistukea ei enää luettu eläkkeeksi. Tällä oli eläkejakaumaa pienentävä vaikutus. Tämä muutos pienensi kokonaiseläkkeitä, mutta käytännössä ei vaikuttanut toimeentuloon, koska hoitotukea ja asumistukea edelleen maksettiin, mutta eri kategoriaan luokiteltavana etuutena. Lisäksi merkittävä vaikutus oli myös takuueläkkeen säätämällä vuonna 2011 (pieniä eläkkeitä suurentava vaikutus).

Taulukossa on esitetty mediaanieläkkeen (ns. P50-prosenttipiste) ja ylimmän eläkkeensaajadesiilin alarajan (ns. P90-prosenttipiste) ja ylimmän desiilin muiden tunnuslukujen lisäksi myös alimman eläkkeensaajadesiilin yläraja (ns. P10-prosenttipiste). Näiden lukujen keskinäisiä suhteita on laskettu taulukkoon. P90/P50-lukujen suhde on pysynyt tarkastelujaksolla varsin vakaana. Se kertoo, että keskimääräinen eläke ja ylimmän desiilin alarajaa määrittävä eläketaso ovat kehittyneet samaa tahtia. P90/P10-lukujen suhde on kasvanut hie-man. Pelkästään tästä ei kuitenkaan ole vedettävissä sellaista johtopäätöstä, että alimman ja ylimmän eläkedesiilin eläke-erot olisivat kasvaneet.

Liitteestä 5 löytyy vastaavanlaisten suhdelukujen kansainvälistä vertailua 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden kaiken käytettävissä olevan rahatulon osalta. Suomi asettuu näissä tulonjakoa kuvaavissa vertailuissa keskitasolle. Rahatulon perusteella lasketut ylimmän kymmenyksen ja keskieläkkeensaajan tuloerot ovat EU-maiden pienimpien joukossa. Ylimmän desiilin alarajan mukaan lasketun ostovoimavertailun perusteella suomalaisten 65 vuotta täyttäneiden ostovoimat jäävät jonkin verran eurooppalaisesta keskiarvosta.

Taulukko 2.1

Eläkkeensaajien eläkkeen mediaani sekä eläke ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä vuosina 2004–2013, vuoden 2013 rahassa. Voimassa olevat eläkkeet.¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kaikki eläkkeensaajat										
Mediaanieläke euroa/kk	1 165	1 184	1 201	1 211	1 232	1 256	1 266	1 256	1 283	1 317
Ylimmän desiilin alarajan ja mediaanieläkkeen suhde (=P90/P50)	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
Alimman eläkkeensaajadesiilin yläraja, eläke euroa/kk (=P10)	715	728	735	738	775	724	722	717	724	740
Ylimmän desiilin alarajan ja alimman desiilin ylärajan suhde (=P90/P10)	3,1	3,1	3,1	3,1	2,9	3,3	3,4	3,4	3,4	3,4
Ylin eläkkeensaajadesiili										
Ylimmän desiilin alaraja = pienin eläke euroa/kk	2 193	2 222	2 250	2 274	2 273	2 411	2 431	2 418	2 470	2 536
Keskieläke euroa/kk	3 005	3 040	3 075	3 107	3 105	3 300	3 331	3 316	3 388	3 483
Top 100: keskieläke euroa/kk	16 296	16 165	16 859	16 797	16 944	18 354	18 714	19 102	19 680	21 474
Henkilöitä	118 710	120 819	122 633	124 594	127 115	130 212	132 276	134 379	136 164	138 575

¹ Vuoden 2008 hieman poikkeavaan kehitykseen tilastoluvuissa vaikuttaa se, että kansaneläkkeisiin tuli tällöin useita muutoksia: Kansaneläkkeisiin tehtiin tasokorotus, kuntien kalleusluokitus poistui ja kaikki kansaneläkkeet maksettiin kalliimman kuntaryhmän mukaan. Kansaneläkettä ei enää alennettu laitoshoidon vuoksi. Lisäksi kokonaiseläke-käsitteeseen vaikutti se, että hoito- ja asumistukea ei enää luettu kansaneläkkeeksi.

Vuonna 2004 eläkkeensaajadesiilin eli kymmenyksen suuruus on noin 118 700 henkilöä ja vuonna 2013 desiilin kooksi tulee noin 138 600 henkilöä. Taulukon 2.1 mukaan vuonna 2004 ylimpään eläkkeensaajadesiiliin ylsi noin 2 200 euron kuukausieläkkeellä. Vuonna 2013 sinne päätyi noin 2 536 euron eläkkeellä. Ylimmän eläkkeensaajadesiilin lakisääteisen eläkkeen keskiarvo vuonna 2004 oli 3 005 euroa ja vuonna 2013 se oli 3 483 euroa. Tarkastelujaksolla keskimääräinen eläke on ylimmän eläkkeensaajadesiilin osalta noussut noin 16 prosenttia reaalisesti.

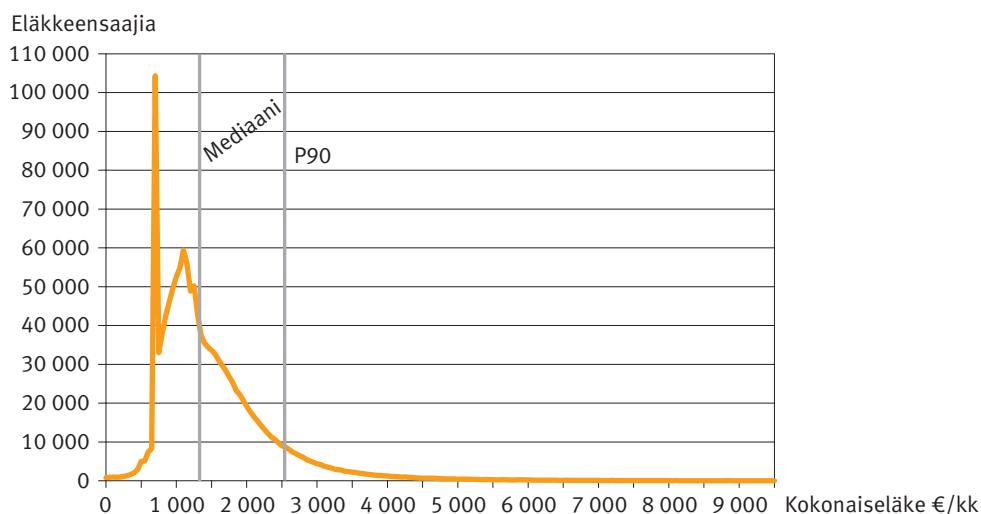
Taulukossa on esitetty myös sadan korkeimman eläkkeen keskiarvo. Keskiarvo sadasta korkeimmasta eläkkeestä oli vuonna 2004 noin 16 300 euroa kuukaudessa ja vuonna 2013 noin 21 500 euroa. Luvut sisältävät peruseläkkeen lisäksi rekisteröidyn lisäeläketurvan eläkkeen, jota esiintyy viimeisimmän tiedon mukaan 54 eläkkeessä sadasta korkeimmasta. Lisäeläketurvan osuus näissä eläkkeissä on keskimäärin 4 850 euroa kuukaudessa. Rekisteröity lisäeläkejärjestelmä on suljettu uusilta vakuutetuilta vuonna 2001 ja nykyisin vielä voimassa olevat vakuutukset lakkautetaan lain nojalla vuoden 2016 loppuun.

Eläketurvakeskuksen Työeläkeindikaattorit 2014 -julkaisussa kuvioissa 2.2.1a ja 2.2.1b on esitetty eläketulonsaajakymmenyksittäin kehitys kymmenen viime vuoden ajalta. Euroilla mitaten ylimmän tulokymmenyksen eläketasot ovat nousseet, mutta ylimmän kymmenyksen osuus eläketulosta oli vuonna 2013 silti sama kuin edellisen eläkekattoselvityksen päätevuonna 2008.

Kuviossa 2.1 on esitetty kokonaiseläkkeen jakauma vuonna 2013. Jakauma on vino eli Suomessa on paljon pienten eläkkeiden saajia. Puolet eläkkeistä jäi alle 1 400 euron. 90 prosenttia eläkkeistä jäi alle 2 536 euron. Jakaumasta voidaan havaita takuueläkkeen kohdalla yli 100 000 eläkkeensaajaa. Lisäksi toinen suurempi eläkkeensaajien keskittymä asettuu hie-man mediaanieläkkeen alapuolelle. Kuvioon on merkitty mediaanieläke sekä P90-prosenttipiste eli ylimmän eläkkeensaajadesiilin alaraja, joiden perusteella edellä manititut tunnusluvut on laskettu.

Kuvio 2.1.

Eläkkeensaajien kokonaiseläkkeen jakauma vuonna 2013.

2.2 Eläkkeelle siirtyneiden kokonaiseläkkeet

Työeläkkeelle siirtyneiden osalta ylintä desiiliä koskevat tilastoluvut löytyvät taulukosta 2.2. Työeläkkeelle siirtyneiden määrä on vaihdellut 50 000 ja 70 000 välillä ja tämän mukaisesti taulukossa näkyy kunakin vuonna ylimpään desiiliin lukeutuneiden uusien eläkkeensaajien lukumäärä. Työeläkkeelle siirtyneiden piirissä muutokset ovat jonkin verran korostuneempia kuin voimassa olevissa eläkkeissä. Tarkastelujaksolla alkaneet eläkkeet ovat olleet vähän alle 10 prosenttia suurempia kuin voimassa olevat eläkkeet. Eläkkeelle siirtyneiden ylimässä desiilissä ero on hieman suurempi; keskimäärin 12,5 prosenttia. Toisaalta korkeimpien alkavien eläkkeiden (100 suurinta) keskiarvo ei yllä koko eläkekannan eli voimassa olevien eläkkeiden korkeimman sadan eläkkeen tasolle. Vuonna 2004 ylimpään eläkkeensaajadesiiliin alkavissa eläkkeissä lukeutui 2 321 euron eläkkeellä. Vuonna 2013 vastaava eläke oli 2 778 euroa kuukaudessa. Eläkkeelle siirtyneiden ylimmän desiilin keskieläke oli vuonna 2013 hieman yli 3 900 euroa kuukaudessa.

Taulukko 2.2.

Eläkkeelle siirtyneiden keskieläke sekä eläke ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä vuosina 2004–2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ylin eläkkeelle siirtyneiden desiili										
Pienin eläke euroa/kk	2 321	2 420	2 488	2 526	2 494	2 725	2 843	2 751	2 762	2 778
Keskieläke euroa/kk	3 148	3 313	3 426	3 500	3 466	3 809	3 980	3 837	3 857	3 922
Top 100: keskieläke euroa/kk	8 628	8 128	10 051	9 382	9 960	11 323	11 336	11 053	10 730	12 956
Henkilöitä	5 665	6 523	6 284	6 574	7 129	7 815	6 918	7 000	6 785	7 371

Lisää tarkastelua ylimmän eläkkeensaajadesiilin ja eläkkeellesiirtyneiden ylimmän desiilin tilastoluvuista löytyy liitteestä 2.

3 Eduskuntakeskustelua eläkekatosta

Eläkekatto on eri aikoina herättänyt keskustelua eduskunnassa. Vuoden 2009 selvityksessä käytiin läpi eduskuntakeskustelua vuodesta 1970 vuoteen 2009 asti. Sen jälkeen eduskunnassa on esitetty eläkekatosta neljä kirjallista kysymystä, kaksi suullista kysymystä, yksi talousarvioaloite ja yksi toimenpideoite. Näitä kysymyksiä ja aloitteita on käsitelty myös täysistuntojen pöytäkirjoissa, minkä lisäksi eläkekatto on esiintynyt ajoittain täysistunnon keskusteluissa. Eläkekatto on vuodesta 2009 alkaen mainittu 24 kertaa täysistunnon pöytäkirjoissa. 2000-luvun alkupuoleen verrattuna eläkekattoa koskevan eduskuntakeskustelun voisi sanoa hienokseltaan lisääntyneen vuoden 2009 jälkeen. Luettelo eduskunta-asiakirjoista sekä kuvioita eläkekattoehdotusten markka- ja euromääräisistä tasoista löytyy liitteestä 3.

Eduskunta-aloitteissa esitetyt perustelut eläkekaton olle ovat varsin samankaltaisia kuin aiemmassakin selvityksessä (Kautto ym. 2009) läpikäydyssä eduskuntakeskustelussa. Perusteluna esitetään se, että useissa muissa länsimaissa on käytössä eläkekatto tai eläkepalkkakatto. Lisäksi kattoa esittävien perusteluissa vedotaan oikeudenmukaisuuteen: kenellekään ei tarvitsisi maksaa jonkin rajan ylittäviä eläkkeitä yhteisestä eläkejärjestelmästä. Myös esitetään, että eläkekaton avulla voitaisiin säästää eläkemenossa ja kohdentaa näitä säästyneitä varoja paremmin pienten eläkkeiden korottamiseen. Nähdään myös, että vaikka suuria eläkkeitä ei olekaan määrällisesti paljon, kansalaisten ja erityisesti eläkeläisten oikeustaju vaatii, että näitä täytyy jotenkin rajoittaa.

Eläkekattokeskustelua on herättänyt esimerkiksi tiedot valtionyhtiöiden johtajien palkitsemisesta ja lisäeläkkeistä (esim. täysistuntojen pöytäkirjoissa 38/2010 ja 80/2013). Eläkekatto on tullut esiin satunnaisesti myös muita eläkelakien uudistuksia käsiteltäessä, kuten eduskunnan täysistunnon pöytäkirjassa 20/2012 eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten uudistuksia käsiteltäessä.

Ministerit ovat vastanneet eläkekattokysymyksiin viitaten samoihin tekijöihin kuin vuoden 2009 selvityksessä läpikäydyissä aiemmissakin eduskuntakeskusteluissa. Eläketurvakeskuksen julkaistua selvityksensä syksyllä 2009 ministerit ovat vastauksissaan viitanneet myös selvitykseen. Ministerien vastauksissa nähdään, että vaikka monissa maissa eläkekatto onkin lakisääteisessä eläkejärjestelmässä käytössä, harvoissa maissa kattoa on ammatillisissa lisäeläkejärjestelmissä, joilla lakisääteisen järjestelmän katto puhkaistaan. Siten katto ei yleensä rajaa kokonaiseläketurvaa muuallakaan.

Ministerit ovat nähneet myös, että katon ylittävä eläketurva hoidettaisiin Suomessakin jollain työmarkkinoilla sovittavalla lisäeläkejärjestelyllä. Nykyään Suomessa lisäeläkejärjestelyjen merkitys on pieni lakisääteisen eläkejärjestelmän kattavuuden vuoksi. Viitataan myös siihen, että Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan ongelmana eivät ole suuret eläkkeet vaan pienet eläkkeet, koska suuria eläkkeitä on pieniin verrattuna vähän.

Lisäksi ministerit ovat viitanneet siihen, että vaikka eläkekatto rajoittaisikin eläkemenoa pitkällä aikavälillä, maksutulo pienenisi eläkepalkkakaton vuoksi välittömästi, mikä huonontaisi eläketurvan rahoitusnäkyviä lyhyellä aikavälillä. Viime vuosien keskusteluissa on myös toistuvasti viitattu käynnissä olleisiin eläkeneuvotteluihin. Täysistunnon pöytäkirjassa 49/2014 viitataan myös siihen, että suurista eläkkeistä käydyssä keskustelussa välillä esiin tullut rekisteröity lisäeläkejärjestelmä on päätetty lakkauttaa (lait 1207–1210/2013). Lisäksi ministeri Paula Risikko viittaa Eläketurvakeskukselta pyytämäänsä eläkekattoselvityksen päivitykseen.

Muuhun keskusteluun nähden hieman poikkeava perustelu eläkkeen rajoittamiselle esitetään kansanedustaja Satu Taiveahon kirjallisessa kysymyksessä 412/2009 liittyen valtionyhtiöiden johtajien suurien eläkkeiden kohtuullistamiseen. Eläkkeen kohtuullistamisen perusteluna nähdään se, että oikeustoimilain 36 §:n mukaan tuomioistuin voi kohtuullistaa ylisuuria rahasummia, tässä tapauksessa siis työsopimuksen perusteella karttunutta eläkettä. Ministeri Jyri Häkämies on vastannut kysymykseen, että eläkkeen kertyminen perustuu työnantajan ja vakuutusyhtiön tekemään vakuutus sopimukseen eikä tätä voi jälkikäteen muuttaa kysymyksessä esitetyllä mallilla. Vastauksessa viitataan myös siihen, että johtajaso- pimuksissa on usein sovittu lakisääteisen eläkejärjestelmän lisäksi lisäeläkkeistä.

4 Kansainvälistä vertailua

Eri maiden eläkejärjestelmien rakenteet poikkeavat merkittävästi toisistaan. Suomen työeläkejärjestelmästä poiketen useissa maissa samasta ansiotoiminnasta syntyy eläkettä useammasta kuin yhdestä eläkejärjestelmästä. Suomen eläkejärjestelmän katottomuus vähentää tarvetta luoda lakisääteiselle eläkejärjestelmälle rinnakkaisia järjestelmiä.

Maissa, joissa on käytössä eläke- tai eläkepalkkakatto, on yleisesti käytössä sopimuksenvaraisia ratkaisuja, joilla sovitaan eläkkeen karttumisesta myös eläkepalkkakaton ylittävien tulojen osalta. Kokonaiseläke muodostuu näin lakisääteisestä eläkkeestä ja sitä täydentävistä työmarkkinoilla sovitusta lisäeläkejärjestelyistä. Yleistäen voinee sanoa, että mitä matalammalla tasolla eläkepalkkakatto on, sitä keskeisemmässä asemassa erilaiset katon puhkaisevat lisäeläkejärjestelmät maassa yleensä ovat. Niiden kattavuus kuitenkin vaihtelee maittain riippuen pitkälti siitä miten ne on järjestetty.

Osassa maita, kuten Norjassa, Ranskassa ja Sveitsissä, lisäeläkejärjestelmät on lailla säädetty pakollisiksi kattaen lähes kaikki palkansaajat. Tanskassa, Alankomaissa ja Ruotsissa työmarkkinoilla sovitut eläkkeet perustuvat pääsääntöisesti kollektiivisiin työmarkkinasopimuksiin ja kattavat noin 80–90 prosenttia palkansaajista. Sen sijaan esimerkiksi Yhdysvalloissa, Isossa-Britanniassa ja Kanadassa lisäeläkejärjestelmät ovat pääsääntöisesti työnantajakohtaisia ja kattavat alle puolet työntekijöistä lakisääteisen eläkejärjestelmän matalasta etuustasosta huolimatta.

Perusteluna eläkekatolle on yleisesti ollut, että suurituloiset voivat säästää omatoimisesti, jos haluavat korkeamman eläkkeen. Yksi lisäeläkejärjestelmien heikkouksista liittyy niiden kattavuuteen. Usein juuri heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevat, kuten nuoret ja pienituloiset, jäävät lakisääteisistä järjestelmää täydentävästä sopimuksenvaraisesta eläketurvasta pois.

Lisäeläkejärjestelmien kattavuus on valikoivinta maissa, joissa eläkkeistä sopiminen perustuu pääsääntöisesti vapaaehtoisuuteen. Tämä on havaittavissa esimerkiksi Britanniassa, missä lisäeläkejärjestelmien kattavuutta on vuodesta 2012 lähtien pyritty korjaamaan siten, että palkansaajien liittyminen lisäeläkejärjestelmiin on automatisoitu (ns. auto-enrolment).

Ilmiötä on kuitenkin havaittavissa myös Ruotsissa, missä yhä useammat nuoret ovat jääneet kollektiivisilla sopimuksilla järjestettyjen työmarkkinaeläkkeiden ulkopuolelle. Sveitsissä lisäeläke on säädetty lailla pakolliseksi, mutta lisäeläkkeen saamiseksi vaaditaan noin 18 000 euron vuositulot. Hallitus on antamassaan eläkeuudistusehdotuksessa alentamassa vakuuttamisen alarajaa noin 12 000 euroon. Uudistuksen on todettu lisäävän pätkätyötä ja osa-aikatyötä tekevien mahdollisuutta kartuttaa lisäeläkettä ja parantavan samalla erityisesti naisten eläketurvaa (BSV 2014).

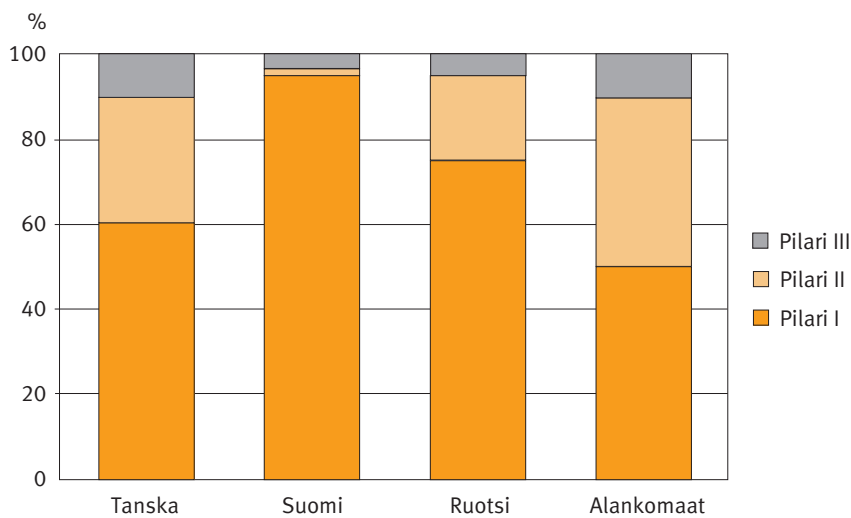
Kattavuuteen vaikuttavat lisäksi lakisääteisistä järjestelmää korkeammat vakuuttamisen alaikärajat tai vastaavat työsopimuksen pituuteen sidotut karenssit. Esimerkiksi Sveitsissä alle 25-vuotiaat ovat vain työkyvyttömyys- ja perhe-eläketurvan piirissä ja vanhuuseläke alkaa karttua 25 vuoden iän saavuttamisesta alkaen. Ruotsissa alaikäraja on sopimuksesta riippuen 21–28 vuotta.

Kattavuuden lisäksi lisäeläketurvan tasoissa on sopimuskohtaisia eroja. Vapaaehtoisissa työnantajakohtaisissa järjestelyissä eläkkeen karttumissäännöt eivät ole vastaavalla tavalla yhtenäisiä kuin kollektiivisiin sopimuksiin tai lakiin perustuvissa järjestelmissä. Sveitsissäkin on laista huolimatta työnantajakohtaisia eroja, sillä BVG-laki määrittelee tietyt vähimmäisehdot eläketurvan järjestämiseksi, mutta lopullinen eläketurvan taso on riippuvainen työnantajien ja kunkin eläkeoimijan omista säännöistä ja päätöksistä. Tosin suurin osa lisäeläkkeistä on toteutettu puitelain mukaisesti. Tanskan ja Ruotsin sopimusmalleissa keskeinen ero on siinä, että Tanskassa eläketurvan sisällön sopiminen tapahtuu liittotasolla ja Ruotsissa keskusjärjestötasolla. Tanskan malli onkin tuottanut Ruotsin mallia hajanaisemman kokonaisuuden, joka synnyttää eroja eri palkansaajaryhmien eläketurvan välille. (Vidlund ym. 2011.)

Kansainvälisissä vertailuissa on järkevää verrata maiden tosiasiallista eläketurvaa, mikä monissa maissa tarkoittaa lakisääteisen ja työmarkkinaeläkkeiden muodostamaa kokonaisuutta. Näkökulman merkitys korostuu vertailussa Suomen lakisääteiseen eläkejärjestelmään. Esimerkiksi Alankomaissa, Irlannissa ja Tanskassa ansiosidonnainen työeläketurva on kokonaan hoidettu työmarkkinaeläkejärjestelyin. Lakisääteinen turva kattaa Alankomaissa ja Tanskassa vain asumisperusteisen kansaneläkkeen ja Irlannissa on vakuutuskausiin perustuva tasaeläkejärjestelmä. Kuviossa 4.1 on esitetty eläketurvan kokonaisrakenne neljän esimerkkimaan osalta.

Kuvio 4.1.

Lakisääteisten (pilari I), työmarkkinaeläkkeiden (pilari II) ja yksilöllisten eläkkeiden (pilari III) eläkemenosuudet esimerkkimaissa vuonna 2010.

Lähde: European Actuarial Consultative Group, 2013.

Työmarkkinaeläkkeiden kasvava merkitys näkyy myös tarkasteltaessa eläkeläisten toimeentulon muodostusta. Tanskassa lisäeläkkeiden merkitys korostuu vasta tulevana vuosikymmeninä, koska nykyiset kattavat työmarkkinaeläkejärjestelmät on perustettu melko myöhäisessä vaiheessa vasta 1980- ja 1990-luvuilla. Ruotsissa sen sijaan lisäeläkkeiden osuus on jo

nyt merkittävä ja niiden osuus on edelleen voimakkaassa kasvussa. Taulukko 4.1 osoittaa, että 1940-luvulla syntyneillä miehillä työmarkkinaeläkkeiden osuus on lähes kolmannes ja naisilla vajaa neljännes. Tulo-osuudet ovat olleet selvässä kasvussa verrattuna 1930-luvulla syntyneisiin ikäväkilillä 65–69 vuotta. (SOU 2011; 2012; 2013.) Monilla toimihenkilöillä, joilla tulot ylittävät ansiokaton, on osuus jo nyt yli puolet kokonaiseläketuloista (SOU 2013, 240).

Taulukko 4.1.

Eläketulojen osuudet 65–69-vuotiailla vakuutetuilla kohorteittain ja sukupuolittain eriteltynä Ruotsissa.

Vuosi	Kohortit ikä- välillä 65–69	Lakisääteinen eläke		Työmarkkinaeläke		Yksilöllinen eläke	
		Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
1996	1927–31	74,4	80,6	20,3	15,6	5,3	3,8
2002	1933–37	67,9	76,2	24,2	16,4	8,0	7,4
2006	1937–41	64,0	72,1	27,7	19,0	8,1	8,9
2007	1938–42	62,2	70,3	29,4	20,3	8,4	9,4
2009	1940–44	54,5	62,0	29,6	21,6	15,9	16,4
2010	1941–45	53,3	60,7	31,2	23,0	15,5	16,3

Lähde: SOU 2011.

Lisäeläkkeiden määrän kasvu johtuu siitä, että yhä useamman vakuutetun tulot ylittävät lakisääteiselle eläkkeelle asetetun ansiokaton. Kaikista palkansaajista noin viidenneksellä tulot ylittävät katon. Sektorikohtaiset ja sosioekonomiset erot ovat kuitenkin merkittäviä. Yksityisen sektorin toimihenkilöillä katon ylittävien osuus oli 43 prosenttia ja valtion virkamiehillä 24 prosenttia vuonna 2009. Yksityisen sektorin työntekijöillä ja kuntatyöntekijöillä osuudet olivat vastaavasti 5 ja 8 prosenttia. (SOU 2012; 2013.) Hallitus onkin selvityksessään todennut, että ilman työmarkkinaeläkkeitä kattoa tulisi nostaa kohtuullisen eläketurvan takaamiseksi myös korkeampituloisille palkansaajille (SOU 2013, 242). Eläkekattoon on tehty korjausliike vuonna 2001, kun se sidottiin ansioindeksiin aiemman hintaindeksin sijaan. Tämän tarkoituksena oli rajoittaa katon ylittävien palkansaajien määrää, joka ilman muutosta olisi kasvanut voimakkaasti.

4.1 Katon soveltaminen eri maissa

Eri maiden ns. ensimmäisen pilarin järjestelmien välinen vertailu osoittaa, että lakisääteisiin tai julkisiin eläkejärjestelmiin on yleisesti asetettu eläkepalkka- tai eläkekatto. Pääsääntöisesti eläkkeen suuruutta rajoittava eläkekatto on toteutettu eläkepalkkakaton avulla, jolloin eläkettä ei kerry tietyn ansiorajan ylittävältä osalta. Vakuutusperiaatteen mukaisesti eläkepalkkakaton sekä maksujen perinnässä sovellettavan ansiokaton tulisi vastata toisiaan. Muussa tapauksessa kysymys olisi verosta eikä vakuutusmaksusta. Useimmiten katon ylittävistä tuloista ei muissa maissa peritä maksuja. Lisätietoa tästä löytyy liitteestä 4. Taulukossa 4.2 on esitetty vertailutiedot lakisääteisistä eläkepalkka- ja eläkekatoista 20 esimerkikimään osalta.

Joissakin maissa sovelletaan molempia kattoja. Esimerkiksi Ranskassa yleisen lakisääteisen eläkejärjestelmän enimmäiseläke on 50 prosenttia eläkepalkkakatosta.

Eläkekatoista on myös sovelluksia, joissa tietyn tulorajan ylittävistä tuloista eläkettä karttuu vähemmän kuin sen alittavista tuloista. Tällöin voidaan puhua taitetusta katosta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa eläke määräytyy siten, että eläke on tulojen kasvaessa aleneva prosentti keskimääräisestä kuukausitulosta ja enimmäiseläke on vain reilun kolmanneksen korkeimmasta eläkepalkasta. Kanadassa työeläkkeen enimmäismäärä jää puolestaan alle neljänneksen eläkepalkkakatosta.

Norjassa vuoden 2011 eläkeuudistuksessa eläkepalkkakattoa madallettiin noin 40 prosenttia, mutta samalla muutettiin eläkkeen karttumissääntöjä siten, että uudistuksen jälkeen eläkettä karttuu lineaarisesti koko katon alittavista ansiotuloista. Ennen uudistusta käytössä oli niin sanottu taitettu kattomalli: jos ansiotulot ylittivät 50 prosenttia niille määrätystä ylärajasta, otettiin ylittävistä tulon osasta huomioon vain kolmannes eläkettä kartuttavana. Osana eläkeuudistusta Norjassa tuli vuonna 2006 voimaan pakollinen lisäeläke (OTP).

Portugalin työeläkelainsäädännössä määritellystä katosta luovuttiin vuonna 2002, kun eläkkeen laskennassa alettiin aiemman loppupalkkaperiaatteen sijasta huomioidaan koko työuran aikaiset ansiotulot (Rodrigues 2006, 226). Siirtymä kautena, joka kestää vuoteen 2017 asti, katto on tosin vielä voimassa. Vanhalla tavalla laskettavan kuukausieläkkeen katto oli 5 030 euroa kuussa vuonna 2012. Eläkekatto on pysynyt euromääräisesti samana jo viisi vuotta.

Kreikassa eläkepalkkakatto ja eläkekatto ovat laskeneet vuodesta 2009. Tämä selittyy eläkejärjestelmään tehdyillä uudistuksilla sekä myös julkisen talouden tasapainottamisohjelmalla, jolla on pyritty leikkaamaan eläkkeitä.

Taulukko 4.2.

Lakisääteisen eli pilarin I:n mukaisen eläkejärjestelmän eläkepalkkakatto ja eläkekatto selvityksen maissa vuonna 2014.

Maat, joissa ei ole käytössä eläkekatto		
Alankomaat		
Irlanti		
Portugali		
Suomi		
Tanska		
Viro		
Maat, joissa on käytössä eläke- tai eläkepalkkakatto		
	Eläkepalkkakatto euroa/kk	Eläkekatto euroa/kk
Belgia	4 400	2 720 (perhekunta) 2 180 (yksinasuva)
Britannia	4 190	-
Espanja	3 600	2 970
Italia	8 340	-
Itävalta	4 530	3 620
Kreikka	5 550	2 770
Luxemburg	9 610	7 960
Ranska	3 130	1 570
	ARRCO: 9 390	-
	AGIRC: 25 030	-
Ruotsi	4 180	-
Saksa	5 950 (vanhat osavaltiot)	-
	5 000 (uudet osavaltiot)	-
Norja	6 420 / 10 700 (OTP)	-
Sveitsi	- (AHV) / 5 800 (BVG)	1 940 (AHV)
USA	7 390	2 624
Kanada	3 090	734

Lähde: Maakohtaiset tiedot kunkin maan sosiaaliviranomaisilta ja eläkelaitoksilta.

Taulukon merkkien selitykset: - ei kattoa

Lyhenteet: AHV = Sveitsin lakisääteinen eläkejärjestelmä, BVG = Sveitsin lisäeläkejärjestelmä, OTP = Norjan lisäeläkejärjestelmä.

4.2 Eläkepalkkakatto suhteessa keskipalkkaan

Eläkepalkkakaton taso suhteessa keskipalkkaan vaihtelee paljon, kuten myös aikaisemmassa selvityksessä havaittiin. OECD julkaisee säännöllisesti jäsenmaidensa eläkejärjestelmiä koskevia kuvauksia ja arvioita. Pensions at a Glance (2013a) on näistä perusteellisin raportti. Tuorein raportti on ilmestynyt vuonna 2013. Yhtenä piirteenä OECD on myös tarkastellut eläkekaton olemassaoloa eri maissa. Taulukossa 4.3 on OECD:n tietoihin perustuen esitetty eläkepalkkakaton suhdetta keskimääräisiin ansioihin. Useimmissa maissa lakisääteisestä työeläkejärjestelmästä karttuvaa eläkettä rajoittava eläkepalkkakatto on noin yksinkertainen maan keskipalkkaan verrattuna. OECD:n (2013a) 20 maan lakisääteisissä eläkejärjestelmissä eläkekatto on keskimäärin 191 prosenttia keskiansiosta. Kreikassa, Luxemburgissa, Italiassa ja Yhdysvalloissa suhde on korkeampi. Toisaalta Yhdysvalloissa laskennallinen enimmäiseläke jää matalaksi korkeahkosta eläkepalkkakatosta huolimatta.

Toinen OECD:n havainto on se, että yksityisissä tai ammatillisissa eläkejärjestelmissä katot ovat harvinaisia, niitä on vain muutamassa maassa. Mikäli kattoja on, ovat ne oleellisesti korkeampia kuin lakisääteisissä eläkejärjestelmissä. Esimerkiksi Ranskan palkansaajien lisäeläkejärjestelmässä (ARRCO) katto on noin kolminkertainen keskipalkkaan verrattuna, mutta toimihenkilöiden ja esimiesasemassa olevien lisäeläkejärjestelmässä (AGIRC) katto on noin kahdeksankertainen. Sveitsissä pakollisen lisäeläkkeen (BVG) on katettava vähintään 5 800 euron (7 020 CHF) kuukausitulot, joka vastaa maan keskipalkkaa. Ansiotulojen yläraja on kymmenkertainen eli 696 200 euroa vuodessa (842 400 CHF) vuonna 2014.

Taulukko 4.3.

Eläkepalkkakatot selvityksen maiden lakisääteisissä eläkejärjestelmissä ja lisäeläkejärjestelmissä vuonna 2012, prosenttia keskipalkasta.

	Lakisääteinen eläke %	Lisäeläke %
Alankomaat	-	-
Belgia	111	-
Britannia	115	-
Espanja	153	-
Irlanti	-	-
Italia	332	-
Itävalta	145	-
Kreikka	331	-
Luxemburg	216	-
Portugali	-	-
Ranska	100	297/792
Ruotsi	114	-
Saksa	150	-
Suomi	-	-
Tanska	-	-
Viro	-	-
Kanada	107	-
Norja	113	191
Sveitsi	96	960
Yhdysvallat	264	-

Lähteet: OECD, Pensions at a Glance, 2013; OECD, Taxing Wages, 2013; SSA, Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2012.

Norjan, Sveitsin ja Luxemburgin tietoja on täydennetty kansallisilla tiedoilla.

Eläkekaton käytön kansainvälisestä vertailusta on lisätietoa liitteessä 4.

5 Yhteenveto

Tässä muistiossa tarkasteltiin eläkekaton arvioinnin kannalta keskeisiä seikkoja ja erityisesti Eläketurvakeskuksen vuonna 2009 tekemän selvityksen (Kautto ym. 2009) jälkeen tapahtunutta kehitystä. Tarkasteluissa havaittiin, että selkeitä muutoksia ei ole tapahtunut.

Tutkittujen eläkepalkkakattovaihtoehtojen eläkettä kartuttavia palkkoja rajoittavan vaikutuksen havaittiin olevan varsin samankaltainen kuin vuonna 2009 tehdyissä tarkasteluissa sekä yksityisen sektorin palkansaajien TyEL:n että nyt tutkittujen kaikkien eläkelakien mukaan vakuutettujen ansioiden osalta. Siten myös arvioidut vaikutukset eläkemenojen ja -maksujen lyhyen ja pitkän aikavälin kehitykseen olisivat aiemmin havaitun kaltaisia.

Eläkepalkkakaton säätäminen merkitsisi välitöntä maksutulon pienenemistä ja siten maksutason nousupainetta. Maksun nostamispaineen vaikutukset kohdistuisivat sille joukolle, joka jäisi eläkepalkkakaton alapuolelle. Maksun nousupaine saattaisi johtaa uusiin keskusteluihin eläkejärjestelmän muista ratkaisuksista, varsinkin kun työeläkeuudistuksessa vuodelle 2017 on sovittu etuus- ja rahoitusmuutoksista kokonaisuutena, jonka seurauksena maksutasossa ei olisi nousupainetta vuoden 2016 jälkeen.

Muistiota varten päivitettiin tilastollinen selvitys ylimmästä eläkkeensaajadesiilistä. Kehitys ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä on jatkunut vakaana ja samankaltaisena kuin Eläketurvakeskuksen vuonna 2009 julkaisemassa selvityksessä havaittiin. Ylimmän desiilin keskieläke oli vuonna 2013 aiempaa vastaten melko lähellä palkansaajien keskiansiota (6 prosenttia suurempi). Ylimmän eläkkeensaajadesiilin tulo-osuus eläketulosta on pysynyt samana. Kaikkein korkeimpien (100 korkeinta) eläkkeiden keskiarvo on noussut viime vuosina.

Muistiota varten käytiin läpi eläkekattoa koskevaa eduskuntakeskustelua vuodesta 2009 eteenpäin. Eläkekattoa puoltavat ja vastustavat argumentit ovat käydyssä keskustelussa olleet pääosin hyvin samanlaisia kuin Eläketurvakeskuksen vuonna 2009 tekemässä selvityksessä havaittiin. Eläkekaton käyttöönottoa perustellaan usein muiden maiden esimerkeillä tai vetoamalla oikeudenmukaisuuskäsityksiin. Nykyisen ratkaisun säilyttämistä perustellaan kokonaiseläketurvan järjestämisen eroilla ja järjestelyn käyttöönoton huomattavilla kustannuseurauksilla.

Kansainvälistä vertailua varten tutkittiin eläkekaton tai eläkepalkkakaton käyttöä 20 maassa. Mukana olleista 20 maasta on 14 maassa lakisääteisen eli pilari I:n eläkkeissä käytössä jonkinlainen eläkekatto tai eläkepalkkakatto. Yleisimmin se on toteutettu eläkepalkkakattona. Useimmiten vakuutusperiaatteen mukaisesti eläkepalkkakaton ylittävistä ansioista ei peritä myöskään vakuutusmaksuja. Katto on näissä maissa yksi tapa ohjata tai määrittää yksityisen ja julkisen eläkejärjestelmän välistä työnjakoa. Siten katon ylittävät ansiot on useimmiten vakuutettu työmarkkinoilla sovituin eläkejärjestelyin, joissa harvoin on ehdotonta eläkekattoa. Maksujen verovähenteisyyden asettamalla rajoilla tosin vaikutetaan lisäeläkkeiden kattavuuteen. Korkeaksi katsottuja eläkkeitä maksetaan siten kaikissa maissa, mutta erona on se, minkä järjestelmän kautta nämä eläkkeet maksetaan.

Kaikki rahatulot huomioivan eurooppalaisen tulonjakotilaston vertailu osoittaa, että Suomessa yli 65-vuotiaiden tulonjako on kansainvälisesti verrattuna keskitasoa. Järjestelmät, joissa lakisääteiselle eläkkeelle on määrätty melko matala katto, eivät näytä johtavan

tasaisimpaan tulonjakoon. Tulonjaon taustalla on eläkejärjestelmiä voimakkaammin ansio- ja muiden tulojen jakautuminen sekä tulojen verotus.

Kokonaisuudessaan tarkastelujen tulokset ovat pitkälti samankaltaiset kuin aiemmassakin selvityksessä havaittiin. Korkeiden eläkkeiden yleisyys riippuu käytetyistä määrittämisistä, ja vastaavasti eläkepalkkakattoa voi ajatella hyvinkin erisuuruisena, kuten kansainväliset esimerkit osoittavat. Eläkkeiden rahoituksen näkökulmasta eläkepalkkakaton toteuttaminen merkitsisi Suomen oloissa sitä, että osasta maksutuloa luovuttaisiin samalla kun eläkemenoissa ei tapahtuisi mainittavia muutoksia. Järjestelyn seurauksena eläkepalkkakaton alle jäävien maksutasoa olisi nostettava, jotta eläkesitoumuksista pidettäisiin kiinni. Rahoituskellinen tasapaino palautuisi vasta kymmenien vuosien kuluttua.

LÄHTEET

BSV, Bundesamt für Sozialversicherungen (2014) Altersvorsorge 2020: Bundesrat verabschiedet Botschaft. <http://www.bsv.admin.ch/aktuell/medien/00120/index.html?lang=de&msg-id=55276>, Haettu 19.11.2014.

European Actuarial Consultative Group (2013) Report on key issues from the review of national tracking services. <http://www.actuary.eu/documents/Report%20national%20Tracking%20Services%20Sw-Fi-DK-NL%20Final.pdf>, Haettu 6.10.2014.

Kautto, Mikko & Joentakanen, Kullervo & Klaavo, Tapio & Lampi, Jukka & Lassila, Aino & Poutiainen, Eeva & Salonen, Janne & Uusitalo, Hannu (2009) Eläkekattoa koskeva selvitys. Eläketurvakeskuksen katsauksia 2009:14. Helsinki.

OECD (2013a) Pensions at a Glance. OECD and G20 indicators. OECD. Pariisi.

OECD (2013b) Taxing Wages 2011–2012. Special Feature: Average personal income tax rate and tax wedge progression in OECD countries. OECD. Pariisi.

Rodrigues, Pedro G. (2006) Pension Reform in Portugal: A Dynamic General Equilibrium Analysis. <https://10envolver.files.wordpress.com/2012/05/pedro-rodrigues-phd-thesis-final-dec-21-2006.pdf>, Haettu 16.10.2014.

SOU, Statens offentliga utredningar (2011) Tjänstepensioner och utträde från arbetslivet. Pensionsåldersutredningen. 2011:05. <http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/38/65/e91c9bea.pdf>, Haettu 13.11.2014.

SOU, Statens offentliga utredningar (2012) Längre liv, längre arbetsliv. Förutsättningar och hinder för äldre att arbeta längre. 2012:28. <http://regeringen.se/sb/d/15773/a/190990>, Haettu 11.11.2014.

SOU, Statens offentliga utredningar (2013) Åtgärder för ett längre arbetsliv. 2013:25. <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/214148>;
Pdf: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/21/41/48/22f09020.pdf>, Haettu 14.11.2014.

SSA (2013) Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2012. <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdsc/ssptw/2012-2013/europe/ssptw12europe.pdf>, Haettu 9.10.2014.

Tilasto Suomen eläkkeensaajista 2013 (2014) Suomen virallinen tilasto: Sosiaaliturva 2014. Helsinki.

Työeläkeindikaattorit 2014 (2014) Eläketurvakeskuksen katsauksia 2014:4. Helsinki.

Vidlund, Mika & Ramberg, Hannu & Mielonen, Antti & Lappalainen, Elina (2011) Eläketurvan rakenne ja työmarkkinaeläkkeiden merkitys eri maissa. Eläketurvakeskus. http://www.etk.fi/fi/gateway/PTARGS_0_2712_459_440_3034_43/http%3B/content.etk.fi%3B7087/publishedcontent/publish/etkfi/fi/julkaisut/katsaukset_ja_selvitykset/selvitykset/eläketurvan_rakenne_ja_tyomarkkinaeläkkeiden_merkitys_eri_maissa_7.pdf

LIITTEET

Liite 1. Taulukoita mahdollisen eläkepalkkakaton rajaamien ansioiden osuuksista ja henkilöistä

Taulukoiden tiedot on haettu ansaintarekisteristä vastaavalla tavalla kuin vuoden 2009 selvityksessä (Kautto ym. 2009). Tiedoissa on esitetty erikseen TyEL-ansiot ja kaikki työansiot (sisältää sekä palkansaajien ansiot että YEL- ja MYEL-työtulot). Taulukon euromääristä puuttuvat palkat, jotka on maksettu ilman työsuhdetta. Joissakin tilanteissa palkka tai palkkio maksetaan eri vuonna kuin työ on tehty. Tämän vuoksi tässä esitetyt euromäärät on todellisia hieman pienempiä. Taulukoiden rekisterihaut on toteuttanut Jari Kannisto.

Esimerkkikattovaihtoehdot ovat vastaavat kuin vuoden 2009 selvityksessä. Ne lasketaan kuukausiansion perusteella muuntamalla kuukausiansio vuositasolle kertomalla 12:lla:

- Kaksinkertainen keskipalkka: laskettu hakuja tehtäessä viimeisimmän saatavissa olleen Tilastokeskuksen ilmoittaman keskipalkan eli vuoden 2012 keskipalkan perustella ja korotettu tämä palkkakertoimella vuoteen 2013: $2 \times 3\,206 \text{ euroa/kk} \times 1,327/1,291 = 6\,591 \text{ euroa/kk}$. Vuositasolla tämä on $79\,090 \text{ euroa/vuosi}$. Kaksinkertainen keskipalkka on valittu tarkasteluun siksi, että kansainvälisesti eläkekatto yleensä asettuu suunnilleen yksin- tai kaksinkertaisen keskipalkan kohdalle
- Keskipalkka jaettuna 60 prosentilla: $3\,206 \text{ euroa/kk} / 60\% \times 1,327/1,291 = 5\,492 \text{ euroa/kk}$. Vuositasolla tämä on $65\,908 \text{ euroa/vuosi}$. Keskipalkan jakaminen 60 prosentilla on valittu esimerkkilaskelmien toiseksi kattovaihtoehdoksi siksi, että 60 prosenttia vastaa perinteistä eläkkeen tavoitekattumaa. Tämä esimerkkikattovaihtoehto kuvaa siten keskipalkan suuruista eläkekattumaa taidella tyouralla.

Taulukko 1.

Kaikki lait						
Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus						
Ikä	Henkilöt %			Palkkasumma %		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0	0	0	0	0	0
19	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	0	0
29	1	1	0	0	1	0
30	1	1	0	0	1	0
31	1	1	0	1	1	0
32	1	2	0	1	1	0
33	1	2	1	1	1	0
34	2	3	1	1	2	1
35	2	3	1	2	2	0
36	3	4	1	2	2	1
37	3	5	1	2	3	1
38	3	5	2	3	4	1
39	4	6	2	3	5	1
40	4	6	2	3	5	1
41	4	7	2	4	5	2
42	5	7	2	4	6	2
43	5	7	2	4	6	2
44	5	7	2	5	7	2
45	5	7	2	4	6	2
46	5	7	2	5	7	2
47	5	7	3	5	7	2
48	5	7	2	5	7	2
49	5	7	3	4	6	2
50	5	7	2	5	7	2
51	5	7	2	5	7	2
52	5	7	3	5	7	2
53	5	7	2	4	6	2
54	4	6	2	4	6	2
55	4	7	2	4	7	2
56	4	6	2	4	7	2
57	4	6	2	4	6	2
58	4	6	2	4	6	2
59	4	6	2	4	6	2
60	4	6	2	4	6	2
61	3	5	2	4	6	1
62	3	5	1	4	6	1
63	3	4	1	4	6	1
64	3	4	1	3	5	2
65	2	4	1	4	6	2
66	2	4	1	5	7	2
67	2	3	1	5	5	3
68	1	2	0	5	7	0
Yhteensä	3	4	1	3	4	1

Taulukko 2.

Kaikki lait						
Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus						
Ikä	Henkilöt %			Palkkasumma %		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0	0	0	0	0	0
19	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0
27	1	1	1	0	0	0
28	1	1	1	1	1	0
29	1	2	1	1	1	1
30	2	2	1	1	1	1
31	2	3	1	1	2	1
32	3	4	1	1	2	1
33	3	5	1	2	3	1
34	4	6	2	3	4	1
35	5	7	2	3	4	1
36	5	8	2	3	5	1
37	6	9	3	4	6	2
38	7	10	3	5	7	2
39	7	11	4	5	7	3
40	8	11	4	6	8	2
41	8	12	4	6	8	3
42	8	12	4	6	9	3
43	8	12	5	6	9	3
44	9	12	4	7	10	3
45	8	12	5	7	9	4
46	8	12	5	7	10	4
47	8	12	5	7	10	4
48	8	12	5	7	10	3
49	8	12	5	7	9	4
50	8	12	5	7	10	3
51	8	12	5	7	10	4
52	8	12	5	7	10	4
53	8	12	4	7	10	4
54	8	11	4	6	9	3
55	7	11	4	7	10	3
56	7	11	4	7	10	3
57	7	11	4	6	9	3
58	7	10	4	6	9	3
59	7	11	4	6	9	3
60	7	10	3	6	9	3
61	6	9	3	6	9	2
62	6	9	3	6	9	2
63	5	8	3	6	8	2
64	5	7	2	6	8	3
65	4	6	2	6	9	3
66	4	5	2	7	11	3
67	3	4	2	7	8	5
68	2	3	1	7	10	3
Yhteensä	5	7	3	5	7	2

Taulukko 3.

TyEL						
Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus						
Ikä	Henkilöt %			Palkkasumma %		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0	0	0	0	0	0
19	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	0
28	0	0	0	0	0	0
29	0	1	0	0	0	0
30	1	1	0	0	0	0
31	1	1	0	1	1	0
32	1	2	0	1	1	0
33	1	2	1	1	1	0
34	2	3	1	2	2	1
35	2	4	1	2	2	1
36	3	4	1	2	3	1
37	4	5	1	3	4	1
38	4	6	2	3	4	1
39	5	7	2	4	5	2
40	5	7	2	4	5	2
41	6	8	2	5	6	2
42	6	8	3	5	7	2
43	6	8	3	5	6	3
44	6	8	3	6	8	3
45	6	8	3	6	7	3
46	6	8	3	6	8	3
47	6	8	3	6	8	3
48	6	8	3	6	8	3
49	6	8	3	6	8	3
50	6	8	3	6	8	3
51	6	8	3	6	8	3
52	6	8	3	7	8	3
53	6	8	3	6	8	3
54	5	7	2	6	7	3
55	5	7	2	6	8	3
56	5	7	2	6	8	2
57	5	7	2	6	8	2
58	5	7	2	5	7	2
59	5	7	2	5	7	2
60	4	6	2	5	7	2
61	4	6	2	5	7	2
62	4	5	1	5	6	1
63	3	4	1	4	6	1
64	3	4	1	4	6	1
65	2	3	1	4	5	1
66	2	2	1	4	6	1
67	1	1	1	3	3	2
68	1	1	0	6	9	0
Yhteensä	3	4	1	4	5	2

Taulukko 4.

TyEL						
Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus						
Ikä	Henkilöt %			Palkkasumma %		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
18	0	0	0	0	0	0
19	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0
27	0	1	0	0	0	0
28	1	1	0	0	0	0
29	1	1	1	1	1	0
30	1	2	1	1	1	0
31	2	3	1	1	2	1
32	3	4	1	2	2	1
33	3	5	1	2	3	1
34	5	7	2	3	4	1
35	6	8	2	3	4	1
36	6	9	3	4	5	2
37	7	10	3	5	6	2
38	8	11	4	6	7	3
39	9	13	4	7	8	3
40	9	13	5	7	8	3
41	10	14	5	8	9	4
42	10	14	5	8	10	4
43	10	14	5	8	10	5
44	10	14	5	9	11	5
45	10	14	6	8	10	5
46	10	14	6	9	11	5
47	10	14	6	9	11	5
48	10	14	6	9	11	5
49	10	14	6	9	11	5
50	10	14	6	9	12	5
51	10	13	5	9	11	5
52	10	13	6	9	12	5
53	10	13	5	9	11	5
54	9	12	5	8	10	4
55	9	12	4	9	11	4
56	9	12	4	9	11	4
57	8	11	4	8	10	4
58	8	11	4	8	10	4
59	8	11	4	8	10	3
60	8	11	3	7	10	3
61	7	10	3	7	10	3
62	6	9	2	7	9	2
63	5	8	2	6	8	2
64	5	7	2	6	8	2
65	4	5	1	6	8	2
66	3	4	1	6	8	2
67	2	2	1	4	5	3
68	1	2	0	8	10	2
Yhteensä	5	8	3	6	7	3

Taulukko 5.

Katon rajaamien henkilöiden ja ansiosummien jakautuminen miehiin ja naisiin: kaikki lait. Alle 27-vuotiaiden luvut on jätetty taulukosta pois havaintojen vähyyden vuoksi.

Kaikki lait					Kaikki lait				
Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset					Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset				
Ikä	Henkilöt %		Palkkasumma %		Ikä	Henkilöt %		Palkkasumma %	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset		Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	60	40	68	32	27	64	36	64	36
28	66	34	74	26	28	65	35	69	31
29	68	32	76	24	29	67	33	71	29
30	70	30	73	27	30	68	32	71	29
31	76	24	82	18	31	76	24	78	22
32	78	22	82	18	32	77	23	79	21
33	80	20	83	17	33	78	22	81	19
34	81	19	86	14	34	79	21	83	17
35	83	17	87	13	35	82	18	85	15
36	83	17	84	16	36	81	19	83	17
37	82	18	87	13	37	80	20	84	16
38	79	21	85	15	38	78	22	83	17
39	78	22	82	18	39	77	23	80	20
40	78	22	84	16	40	77	23	82	18
41	78	22	81	19	41	76	24	80	20
42	77	23	82	18	42	76	24	80	20
43	74	26	79	21	43	73	27	77	23
44	76	24	81	19	44	74	26	79	21
45	74	26	78	22	45	73	27	76	24
46	75	25	80	20	46	73	27	78	22
47	72	28	79	21	47	71	29	77	23
48	74	26	80	20	48	72	28	78	22
49	72	28	77	23	49	71	29	75	25
50	74	26	80	20	50	72	28	78	22
51	73	27	78	22	51	72	28	76	24
52	72	28	79	21	52	71	29	77	23
53	72	28	78	22	53	71	29	76	24
54	72	28	78	22	54	71	29	76	24
55	74	26	81	19	55	73	27	78	22
56	73	27	82	18	56	71	29	78	22
57	73	27	81	19	57	72	28	78	22
58	74	26	81	19	58	71	29	78	22
59	76	24	82	18	59	73	27	79	21
60	74	26	81	19	60	72	28	78	22
61	75	25	83	17	61	73	27	80	20
62	77	23	83	17	62	75	25	80	20
63	77	23	82	18	63	74	26	80	20
64	74	26	80	20	64	73	27	77	23
65	79	21	81	19	65	77	23	80	20
66	82	18	86	14	66	77	23	84	16
67	73	27	69	31	67	72	28	70	30
68	100	0	100	0	68	79	21	85	15
Yhteensä	75	25	81	19	Yhteensä	74	26	78	22

Taulukko 6.

Katon rajaamien henkilöiden ja ansiosummien jakautuminen miehiin ja naisiin: TyEL. Alle 27-vuotiaiden luvut on jätetty taulukosta pois havaintojen vähyyden vuoksi.

TyEL					TyEL				
Katto 6 591 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset					Katto 5 492 €, katon rajaamat, osuus, miehet/naiset				
Ikä	Henkilöt %		Palkkasumma %		Ikä	Henkilöt %		Palkkasumma %	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset		Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	74	26	78	22	27	78	22	76	24
28	84	16	81	19	28	80	20	81	19
29	76	24	81	19	29	77	23	79	21
30	81	19	82	18	30	79	21	82	18
31	84	16	86	14	31	84	16	84	16
32	84	16	86	14	32	82	18	84	16
33	85	15	87	13	33	84	16	85	15
34	86	14	89	11	34	84	16	87	13
35	88	12	91	9	35	85	15	89	11
36	85	15	86	14	36	83	17	85	15
37	85	15	90	10	37	84	16	88	12
38	83	17	88	12	38	81	19	85	15
39	82	18	86	14	39	80	20	84	16
40	82	18	86	14	40	80	20	84	16
41	83	17	84	16	41	80	20	83	17
42	81	19	85	15	42	80	20	83	17
43	79	21	82	18	43	78	22	81	19
44	81	19	84	16	44	79	21	83	17
45	78	22	81	19	45	77	23	80	20
46	79	21	83	17	46	77	23	81	19
47	76	24	82	18	47	76	24	80	20
48	78	22	84	16	48	77	23	82	18
49	77	23	81	19	49	76	24	79	21
50	79	21	84	16	50	77	23	82	18
51	79	21	82	18	51	77	23	81	19
52	78	22	83	17	52	77	23	81	19
53	80	20	84	16	53	78	22	82	18
54	81	19	83	17	54	79	21	82	18
55	81	19	86	14	55	80	20	84	16
56	81	19	87	13	56	79	21	85	15
57	81	19	87	13	57	80	20	85	15
58	81	19	86	14	58	79	21	84	16
59	83	17	87	13	59	81	19	86	14
60	83	17	87	13	60	81	19	85	15
61	83	17	89	11	61	81	19	87	13
62	86	14	89	11	62	84	16	88	12
63	85	15	89	11	63	82	18	88	12
64	86	14	89	11	64	85	15	88	12
65	87	13	91	9	65	86	14	90	10
66	87	13	90	10	66	84	16	89	11
67	80	20	75	25	67	78	22	77	23
68	100	0	100	0	68	89	11	93	7
Yhteensä	81	19	85	15	Yhteensä	79	21	83	17

Liite 2. Taulukoita ylimmästä eläkkeensaajadesiilistä

Tässä liitteessä on tarkempia taulukoita muistion luvussa 2 käsitellyistä ylimmästä eläkkeensaajadesiilistä eli kymmenyksestä ja eläkkeelle siirtyneiden ylimmästä desiilistä.

Tämän liitteen ja luvun 2 taulukoissa eläkkeen määränä käytetään eläkkeensaajan kokoniseläkettä. Kokoniseläke sisältää henkilön oman työ-, kansan- ja SOLITA-eläkkeen osuudet sekä leskeneläkkeen osuuden. Kokonaistyöeläke sisältää henkilön omaan työhönsä perustuvan työeläkkeen yksityiseltä ja julkiselta sektorilta sekä peruseläketurvan että rekisteröidyn lisäeläketurvan osalta. Kansaneläkkeen osuuteen sisältyvät myös Kelan maksamat rintamalisät, lapsikorotukset ja takuueläkkeet. Takuueläke turvaa Suomessa asuvalle henkilölle tietyn suuruisen vähimmäiseläkkeen. SOLITA-eläkkeet sisältävät sotilasvamman-, liikennevakuutus- ja tapaturmavakuutuslakien mukaiset eläkkeet. Taulukossa 1 ylin eläkkeensaajadesiili on eroteltu edelleen prosenttipisteisiin. Prosenttipiste eli sadannesosa on saatu jakamalla ylimmän desiilin eläkkeensaajat kymmeneen yhtä suureen ryhmään. Erikseen tarkastellaan vielä sataa suurinta työeläkettä.

Vuonna 2004 ylimpään eläkkeensaajaprosenttiin kuului noin 11 870 henkilöä ja vuonna 2013 noin 13 860 henkilöä. Taulukosta nähdään, että ylimmän kymmenyksen sisällä keskiarvon kasvu on varsin tasaista ylimpään prosenttipisteeseen asti. Ylin prosentti eroaa muista. Ilmiö on samanlainen kuin koko väestön tulojakaumassa.

Sadan suurimman omaeläkkeensaajan joukkoon kuulumisen edellytyksenä oli vuonna 2004 noin 12 850 euron kuukausieläke. Vuonna 2013 tähän ryhmään kuului hieman alle 15 550 euron kuukausieläkkeellä.

Taulukko 1.

Eläkkeet ylimmissä eläkkeensaajaprozenttipisteissä ja osuudet koko eläketulosta vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004			2013		
	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk	Osuus eläketulosta %	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk	Osuus eläketulosta %
90–91 %	2 228	2 193	1,7	2 576	2 536	1,7
91–92 %	2 305	2 264	1,7	2 661	2 616	1,7
92–93 %	2 393	2 347	1,8	2 758	2 708	1,8
93–94 %	2 495	2 441	1,9	2 871	2 811	1,9
94–95 %	2 614	2 552	1,9	3 010	2 936	1,9
95–96 %	2 758	2 681	2,0	3 184	3 089	2,1
96–97 %	2 948	2 844	2,2	3 417	3 289	2,2
97–98 %	3 222	3 064	2,4	3 752	3 561	2,4
98–99 %	3 694	3 411	2,7	4 322	3 979	2,8
99–100 %	5 394	4 082	4,0	6 282	4 769	4,1
100 suurinta	16 296	12 851	0,1	21 473	15 541	0,1

Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet suurissa lakisääteisissä eläkkeissä

Taulukosta 2 nähdään tarkastelujakson 2004–2013 alku- ja päätevuosilta, millaisia ovat ylimpään kymmenykseen sijoittuvat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet. Suurista eläkkeistä yli 90 prosenttia oli vanhuuseläkkeitä vuonna 2013, kun vuonna 2004 vanhuuseläkkeitä oli noin 80 prosenttia. Työkyvyttömyyseläkkeiden osuus on pudonnut liki 13 prosentista noin 4,5 prosenttiin.

Taulukko 2.

*Eläkkeet ylimmissä desiilissä eläkelajin** mukaan vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.*

	2004	2013
Vanhuuseläke		
Pienin, €/kk	2 193	2 536
Keskieläke, €/kk	2 739	3 199
Top 100, €/kk*	15 850	21 461
Henkilöitä	94 529	127 094
Työkyvyttömyyseläke		
Pienin, €/kk	2 193	2 536
Keskieläke, €/kk	2 613	2 954
Top 100, €/kk*	14 546	16 624
Henkilöitä	15 197	6 416
Työttömyyseläke		
Pienin, €/kk	2 193	-
Keskieläke, €/kk	2 609	-
Top 100, €/kk*	-	-
Henkilöitä	3 758	-

* Keskiarvo sadasta korkeimmasta eläkkeestä.

** Vanhuuseläke = varsinainen vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke.

Työkyvyttömyyseläke = Täysi työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki, osatyökyvyttömyyseläke, osakuntoutustuki ja yksilöllinen varhaiseläke.

Suuret lakisääteiset eläkkeet yksityisiltä ja julkisilta aloilta

Yli 70 prosenttia ylimpään eläkkeensaajadesiiliin lukeutuvista oli vuonna 2013 kartuttanut eläkettään yksityisillä aloilla. Näistä hieman yli puolet on jossain vaiheessa työskennellyt myös julkisilla aloilla.

Pelkästään julkisten alojen eläkettä saavien osuus oli vuonna 2004 noin 40 prosenttia. Vuonna 2013 vastaava osuus oli alle 30 prosenttia.

Taulukko 3.

Eläke maksavan eläkelaitoksen mukaan ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä. Voimassa olevat eläkkeet.

Sektori	2004 %	2013 %
Vain yksityinen työeläke	33,1	36,0
Vain julkinen työeläke	40,6	26,7
Vain yksityinen ja julkinen työeläke	25,4	36,9
Kelan eläke ja työeläke	0,9	0,4

Naisten ja miesten osuudet ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä

Sukupuolijako on ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä säilynyt hyvin vakaana. Taulukossa 4 on miesten ja naisten osuudet tarkastelujakson alku- ja päätevuosilta. Naisten osuus korkeimpia eläkkeitä saavien joukossa on noin 30 prosenttia.

Taulukko 4.

Ylin eläkkeensaajadesiili sukupuolen mukaan vuosina 2004 ja 2013.

	2004 %	2013 %
Miehet	68	70
Naiset	32	30

Muita näkökohtia

Rekisteritietojen perusteella voidaan tutkia myös missä päin Suomea suurimpien eläkkeiden saajat asuvat. Ylimmän eläkkeensaajadesiilin eläkeläisiä asuu erityisesti Uudellamaalla, mutta myös Pirkanmaalla ja Varsinais-Suomessa.

Ylimpään eläkkeensaajadesiiliin lukeutuville maksetaan lakisääteisiä eläkkeitä myös ulkomailta. Nämä eläkkeet eivät ole mukana esitetyissä luvuissa. Näissä taulukoissa käytetty kokonaiseläkkeen määritelmä vastaa Tilasto Suomen eläkkeensaajista -kirjan määritelmää. Ulkomailta asuvien eläkkeitä ei ole otettu mukaan, koska näiden eläkkeensaajien kokonaiseläke on verraten pieni Suomessa asuvien kokonaiseläkkeeseen verrattuna, ja näin määriteltynä tilastot ovat myös paremmin vertailukelpoisia muun sosiaaliturvan tilastoihin. Ylimmässä eläkkeensaajadesiilissä eläkkeitä saa ulkomailta noin 2–3 prosenttia henkilöistä. Ylimmässä prosentissa ulkomailta eläkkeitä saavien osuus on suurin muihin prosenttipisteisiin verrattuna.

Suuret alkavat lakisääteiset eläkkeet

Prosenttipisteiden mukaan tarkasteltaessa vuosien 2004 ja 2013 alkaneiden eläkkeiden osalta tilanne näyttää samankaltaiselta kuin mitä taulukossa 1 esitettiin. Myös alkavissa eläk-

keissä painopiste on eläkkeensaajadesiilin alapäässä ja prosenttipisteiden väliset erot kasvavat tasaisesti aivan ylimpiä lukuun ottamatta. Ylin prosentti erottuu myös alkavissa eläkkeissä muista (taulukko 5).

Taulukko 5.

Eläkkeelle siirtyneiden eläkkeet ylimmissä eläkkeensaajaprosenteissa vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.

	2004		2013	
	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk	Keskiarvo €/kk	Pienin €/kk
90–91 %	2 354	2 321	2 823	2 778
91–92 %	2 430	2 388	2 927	2 874
92–93 %	2 520	2 474	3 045	2 983
93–94 %	2 615	2 563	3 188	3 113
94–95 %	2 733	2 668	3 361	3 268
95–96 %	2 892	2 807	3 578	3 458
96–97 %	3 099	2 984	3 863	3 710
97–98 %	3 387	3 221	4 246	4 026
98–99 %	3 868	3 577	4 896	4 497
99–100 %	5 579	4 236	7 289	5 397
100 suurinta	8 628	6 365	12 956	8 651

Suuret alkavat vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet

Eläkelajin mukaan tarkastelu ei tuo mitään erityistä utta esille voimassa oleviin eläkkeisiin perustuviin lukuihin verrattuna. Muutos vuodesta 2004 vuoteen 2013 on jonkin verran suurempi kuin voimassa olevien eläkkeiden osalta. Eläkelajien väliset erot ovat olleet hyvin vakaat.

Taulukko 6.

*Eläkkeet eläkkeelle siirtyneiden ylimmässä desiilissä eläkelajin** mukaan vuosina 2004 ja 2013, vuoden 2013 rahassa.*

	2004	2013
Vanhuuseläke		
Pienin, €/kk	2 321	2 778
Keskieläke, €/kk	3 223	3 787
Top 100, €/kk*	9 850	12 516
Henkilöitä	3 774	6 861
Työkyvyttömyyseläke		
Pienin, €/kk	2 321	2 778
Keskieläke, €/kk	2 758	3 372
Top 100, €/kk*	8 521	14 396
Henkilöitä	1 175	436
Työttömyyseläke		
Pienin, €/kk	2 321	-
Keskieläke, €/kk	2 769	-
Top 100, €/kk*	8 140	-
Henkilöitä	605	-

* Keskiarvo sadasta korkeimmasta eläkkeestä.

** Vanhuuseläke = varsinainen vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke.

Työkyvyttömyyseläke = Täysi työkyvyttömyyseläke/kuntoutustuki, osatyökyvyttömyyseläke, osakuntoutustuki ja yksilöllinen varhaiseläke.

Alkavat yksityisten ja julkisten alojen lakisääteiset eläkkeet ylimmässä desiilissä

Yli 85 prosenttia eläkkeelle siirtyneiden ylämpään desiiliin kuuluvista oli vuonna 2013 karuttanut eläkettään yksityisillä aloilla. Näistä hieman yli 60 prosenttia on jossain vaiheessa työskennellyt myös julkisilla aloilla.

Pelkästään julkisten alojen eläkettä saavien osuus oli vuonna 2004 noin 40 prosenttia. Vuonna 2013 vastaava osuus oli alle 15 prosenttia.

Taulukko 7.

Eläke maksavan eläkelaitoksen mukaan eläkkeelle siirtyneiden ylimmässä desiilissä.

Sektorit	2004	2013
	%	%
Vain yksityinen työeläke	36,4	35,3
Vain julkinen työeläke	40,8	13,8
Vain yksityinen ja julkinen työeläke	22,8	50,8
Kelan eläke ja työeläke	0,0	0,1

Naisten ja miesten osuudet ylimmässä eläkkeelle siirtyneiden desiilissä

Eläkekantaan eli voimassaoleviin eläkkeisiin perustuvista luvuista huomattiin, että vuonna 2013 naisten osuus korkeimmissa omaeläkkeissä oli 30 prosenttia (taulukko 4). Taulukon 8 perusteella eläkkeelle siirtyneiden osalta naisten osuus suurilla eläkkeillä saavissa on jonkin verran matalampi, vuonna 2013 osuus oli 27 prosenttia.

Taulukko 8.

Eläkkeelle siirtyneiden ylin desiilissä sukupuolen mukaan vuosina 2004 ja 2013.

	2004	2013
	%	%
Miehet	71	73
Naiset	29	27

Muita näkökohtia

Vuonna 2013 eläkkeelle siirtyneiden tilanne ulkomailta maksettujen lakisääteisten eläkkeiden osalta on hyvin samankaltainen kuin tarkastelujaksolla yleensä ja myös eläkekantaan verrattuna. Myös alueellinen tarkastelu on samankaltainen niin voimassa olevan eläkekannan kuin eläkkeelle siirtyneidenkin osalta. Suurien alkavien eläkkeiden saajia on erityisesti Uudellamaalla.

Liite 3. Taulukko, kuvioita ja luettelo eduskuntakeskustelusta

Alle on koottu taulukot eduskunnassa käydystä eläkekattokeskustelusta. Taulukot vuoteen 2008 ovat vastaavat kuin vuoden 2009 selvityksessä (Kautto ym. 2009) ja vuodesta 2009 eteenpäin haku on tehty eduskunnan internet-sivuilta eri asiakirjoista hakusanalla eläkekat*. Asiakirjat on taulukoitu selkeyden vuoksi hieman eri tavalla kuin edellisessä selvityksessä, mutta taulukoiden sisältö on kuitenkin sama.

Taulukko 1.

Vuosien 1970–1989 asiakirjat.

Lakialoite	1975, 1976, 1979, 1982, 1986, 1989
Toivomusaloite	1970, 1975 (4 kpl), 1977, 1982, 1983
Kirjallinen kysymys	1977, 1979, 1986
Suullinen kysymys	1971 (3 kpl), 1976 (2 kpl), 1977 (2 kpl), 1978, 1979, 1982
Raha-asia-aloite	1976
Ei toimenpideoitteita, talousarvioaloitteita eikä kysymyksiä Valtioneuvostolle.	

Taulukko 2.

Vuosien 1990–2014 asiakirjat.

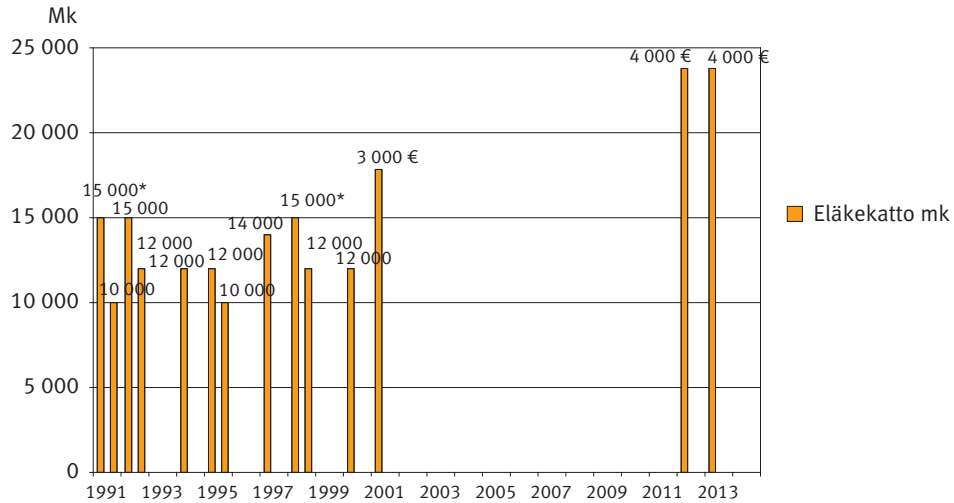
Lakialoite	1992
Toimenpideoite	2012
Talousarvioaloite	2013
Toivomusaloite	1995 (2 kpl), 1997, 1998, 1999 (2 kpl)
Kirjallinen kysymys	1991, 1992, 1994, 1997, 1999, 2009 (2 kpl), 2010, 2013
Suullinen kysymys	1996, 2009 (2 kpl), 2014
STvM Vastalause	2002
Täysistunnon pöytäkirja	2000, 2001, 2002, 2009 (7 kpl), 2010 (3 kpl), 2011 (2 kpl), 2012 (3 kpl), 2013 (4 kpl), 2014 (2 kpl)
Ei raha-asia-aloitteita eikä kysymyksiä Valtioneuvostolle.	

Yhteensä 28 mainintaa eläkekatosta vuosina 1970–1989 ja 47 mainintaa 1990–2014 eli kaikkiaan 75 mainintaa vuosina 1970–2014. Täysistunnon pöytäkirjat ovat haettavissa eduskunnan verkkosivuilta vuodesta 1999 alkaen, joten niitä ei ole tilastoitu tässä ennen kyseistä vuotta. Siten mainintojen yhteenlasketut lukumäärät eivät ole vertailukelpoisia ennen vuotta 1999 ja sen jälkeen.

Vuonna 2009 tehdyn selvityksen jälkeen on ehdotettu kaksi kertaa eläkekatolle euromääräistä tasoa: toimenpideoitteessa 43/2012 vp ja talousarvioaloitteessa 532/2013 vp. Molemmissa ehdotus oli 4 000 euroa.

Kuvio 1.

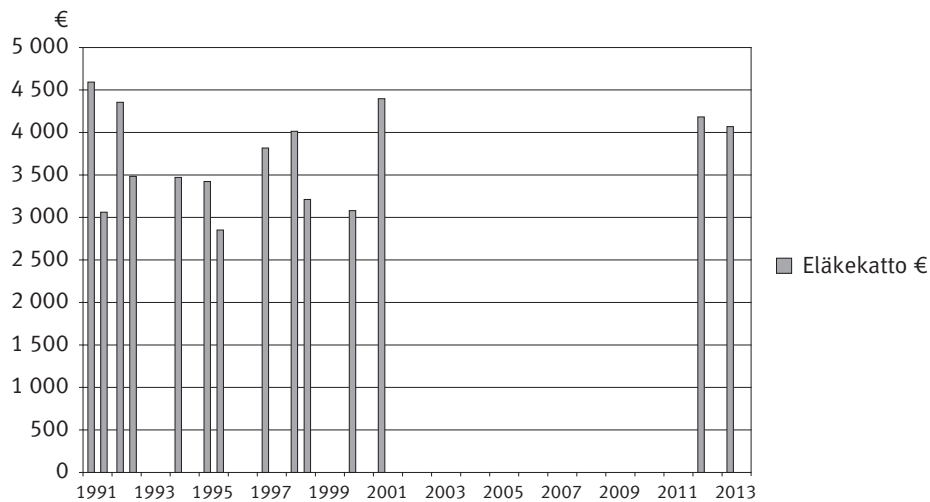
Eläkekattoehdotukset kunkin kyseisen vuoden tasossa eli ilman indeksitarkistusta. Kuvion luvut ovat ennen vuotta 2001 markoissa, ja sen jälkeiset ehdotukset on vertailun vuoksi muunnettu kuvioon markkamääräisiksi.

*) Kirjallisessa kysymyksessä KK 173/1991 ehdotettiin eläkekatoiksi joko 15 000 mk tai 10 000 mk. Vuonna 1998 15 000 markan eläkekattoa ehdotettiin kaksi kertaa.

Kuvio 2.

Eläkekattoehdotukset euroissa. Ehdotukset on indeksitarkistettu vuoteen 2014, ensin TEL-puoli-väli-indeksillä vuoteen 2004 asti ja siitä eteenpäin palkkakertoimella.

Luettelo valtiopäiväasiakirjoista, jotka on käyty läpi tätä muistiota varten

SKT 56/2014 vp	Suullinen kyselytunti: Eläkekaton käyttöönotto (Rauhala, Leena /kd)
PTK 85/2014 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 49/2014 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti (keskustelu)
TAA 532/2013 vp	Talousarvioaloite: Määrärahan osoittaminen selvitystyöhön eläkekaton saamiseksi Suomeen (Tuupainen, Kauko /ps ym.)
KK 696/2013 vp	Kirjallinen kysymys: Eläkekatto (Viitamies, Pauliina /sd)
PTK 136/2013 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 105/2013 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti
PTK 80/2013 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 45/2013 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti
TPA 43/2012 vp	Toimenpidealoite: Minimi- ja maksimieläkkeiden tason määrittäminen sekä oikeudenmukaisen eläkkeiden indeksijärjestelmän laatiminen (Kettunen, Pentti /ps ym.)
PTK 134/2012 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti
PTK 98/2012 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 20/2012 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti
PTK 90/2011 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 82/2011 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti
KK 1396/2010 vp	Kirjallinen kysymys: Eläkekattojärjestelmän käyttöönotto (Ruuhonen-Lerner, Pirkko /ps)
PTK 43/2010 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 38/2010 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti
PTK 13/2010 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
KK 1068/2009 vp	Kirjallinen kysymys: Eläkekaton asettaminen (Hemmilä, Pertti /kok)
KK 412/2009 vp	Kirjallinen kysymys: Valtionyhtiöiden ylimitoitettujen eläke-etujen kohtuullistaminen (Taiveaho Satu /sd)
SKT 180/2009 vp	Suullinen kyselytunti: Eläkekatto (Virtanen, Erkki /vas)
PTK 127/2009 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 120/2009 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 113/2009 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti
PTK 80/2009 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 72/2009 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 61/2009 vp	Täysistunnon pöytäkirja (keskustelu)
PTK 39/2009 vp	Täysistunto ja suullinen kyselytunti

Liite 4. Lisätietoa eläkekaton käytön kansainvälisestä vertailusta

Ammatillisissa lisäeläkejärjestelmissä katot ovat harvinaisia. Niitä voivat kuitenkin rajoittaa verolainsäädännön asettamat erimuotoiset rajoitteet eläkemaksujen verovähennysoikeudelle. Esimerkiksi Alankomaissa tulee vuoden 2015 alusta voimaan lainmuutos, joka asettaa työmarkkinaeläkejärjestelmille maksun verovähennykseen oikeuttavalle ansiolle 100 000 euron katon. Se vastaa maan keskipalkkaa kolmikertaisena². Lisäksi verolainsäädännön mukaan maksettava eläke ei saa ylittää viimeisten vuosien ansiotasoa. Ruotsissa eläkemaksun verovähenteisyys on pääsääntöisesti rajattu 35 prosenttiin palkasta ja enintään noin 48 000 euroon. Lisäksi on mahdollista maksaa kertasuoritus, johon tätä rajaa ei sovelleta. Tällöin eläkkeen kokonaismäärä ei kuitenkaan saa ylittää ansiotasoon suhteutettuja rajoja. Taulukossa 1 on esitetty ammatillisille lisäeläkejärjestelyille verotuksessa määritellyjä ylärajoja muutamissa esimerkkimaissa. Veroetuus voi ansiokaton lisäksi olla määritelty suhteessa enimmäismaksun tai -etuuden määrään.

Taulukko 1.

Verovähennykseen oikeuttavien lisäeläkejärjestelyjen vuosikatot vuonna 2014.

	Eläkekatto	Ansiokatto	Maksukatto
Alankomaat	-	100 000 € (v. 2015)	-
Kanada ³	Vuosikarttuma: 2 700* CAD (1 870 €) (DB)	-	24 700 CAD (17 200 €) (DC)
Iso-Britannia ⁴	-	-	50 000 £ (62 800 €)
Irlanti ⁵	-	115 000 €	17 300 – 46 000 € (verotuki nousee iän myötä)
Ruotsi	-	-	444 000 SEK (n. 48 000 €)
Yhdysvallat	210 000 USD (DB) (165 800 €)	260 000 (USD) (DC) (205 300 €)	-

* Vuosikarttuma: 1/9 maksukattorajasta. Käytännössä tämä vastaa noin 100 000 euron ansiokattoa.

Lähteet: Kansalliset veroviranomaiset; keskipalkat Euroopan keskuspankki.

Vakuutusmaksun periminen

Vakuutusperiaatteen mukaisesti eläkepalkkakaton sekä maksujen perinnässä sovellettavan ansiokaton tulisi vastata toisiaan. Muussa tapauksessa kysymys olisi verosta eikä vakuutusmaksusta. Yleisesti voidaan todeta, että eläkekatoilla ja perittävillä vakuutusmaksuilla on

2 Staatsblad 2014. Wet van 2 juni 2014 tot wijziging van de Wet verlagung maximumopbouw- en premiepercentages pensioen en maximering pensioengevend inkomen en het Belastingplan 2014.

http://www.eerstekamer.nl/behandeling/20140611/publicatie_wet_novelle_wet/document3/f=/vjkib2qh7tzd.pdf

3 <http://en.planiguide.ca/tax-planning-guide/section-9-retirement-assistance-programs/employer-pension-plans/#individual-pension-plan>

4 <https://www.gov.uk/tax-on-your-private-pension/annual-allowance>

5 http://www.citizensinformation.ie/en/money_and_tax/personal_finance/pensions/occupational_pensions.html

kytkentä: tavallisesti kattojärjestely koskee sekä maksettavia maksuja että etuuksia. Enemmistö kattoa soveltavista maista ei edellytä suurituloisia maksamaan eläkemaksuja katon ylittävistä ansioista.

Tarkasteltavista maista Belgiassa ja Sveitsin peruseläkejärjestelmässä työnantaja- ja työntekijämaksut peritään katosta huolimatta koko palkasta. Ruotsissa työnantaja maksaa eläkemaksut koko palkasta ja kattoa sovelletaan vain palkansaajiin. Ruotsissa ansiokaton ylittävistä palkan osasta perittävä työnantajamaksu siirretään kuitenkin valtion varoihin eikä se näin kartuta vanhuuseläkejärjestelmän rahoittamiseen varattua puskurirahastoa. Britanniassa, Irlannissa ja Norjassa varsinaista eläkemaksua ei ole määritelty, vaan kaikki etuudet katetaan yleisellä sosiaalivakuutusmaksulla, jota peritään koko palkasta.

Ranskassa eläkepalkkakaton ylittävältä osalta peritään, pienen vanhuus- ja perhe-eläkemaksun lisäksi, yleistä sosiaalivakuutusmaksua, jolla rahoitetaan myös vanhuuseläkkeitä. Sosiaalivakuutusmaksua peritään sekä työnantajalta että palkansaajalta. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeet rahoitetaan sairausvakuutusmaksulla, joka peritään koko palkasta, vaikka työkyvyttömyyseläkkeen määrää rajoittaa lakisääteinen eläkekatto.

Katottomista maista Alankomaissa kansaneläkejärjestelmä rahoitetaan pääasiassa palkansaajamaksuin, ja maksun perimisessä sovelletaan ansiokattoa, jonka suuruus on noin 2 780 euroa/kk vuonna 2014. Työkyvyttömyyseläke rahoitetaan työnantajamaksuin, ja eläkepalkkakaton suuruus on noin 4 280 euroa/kk.

Taulukko 2.

Eläkepalkkakattoa soveltavat maat, joissa katon ylittävältä osalta peritään vakuutusmaksua.

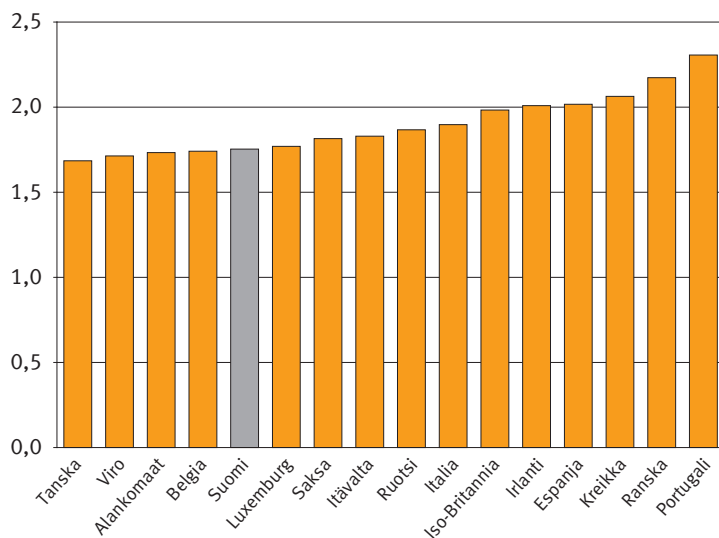
	Työnantajan maksu peritään:	Palkansaajan maksu peritään:
Belgia	Koko ansiosta	Koko ansiosta
Norja	Koko ansiosta	Koko ansiosta
Ruotsi	Koko ansiosta	Eläkepalkkakattoon asti
Iso-Britannia	Koko ansiosta	Eläkepalkkakattoon asti täysimääräisenä, jonka jälkeen 2 %.
Sveitsi		
– Yleinen eläkejärjestelmä	Koko ansiosta	Koko ansiosta
– Pakollinen lisäeläke (BVG)	Eläkepalkkakattoon asti	Eläkepalkkakattoon asti
Ranska		
– Vanhuus- ja perhe-eläke	Eläkepalkkakaton (n. 3 150 €) ylittävältä osalta peritään 0,25 %	Eläkepalkkakaton (n. 3 150 €) ylittävältä osalta peritään 2 %
– Työkyvyttömyyseläke	Koko ansiosta (osa sairausvakuutusmaksua)	Koko ansiosta (osa sairausvakuutusmaksua)
– Pakollinen lisäeläke (Agirc)	Eläkepalkkakattoon (n. 25 000 €) asti	Eläkepalkkakattoon (n. 25 000 €) asti

Liite 5. Eläkeikäisten välinen tulonjako Suomessa ja vertailumaissa

Liitteessä esitetyt luvut on laskettu vuoden 2011 EU-SILC-aineistosta, joten luvut ovat vuodelta 2010. EU-SILC (European Union Statistics on Income and Living Conditions) on EU:n tulo- ja elinoloja käsittelevä tilasto, jota ylläpitää Eurostat. Suomea koskevat tiedot on toimittanut Tilastokeskus. Ostovoimakorjatut luvut ovat euroissa. Kuvioiden luvut perustuvat osittain Eläketurvakeskuksen omiin laskelmiin. Kuvion 1 Suomea koskeva tilastoluku eroaa hieman tämän muistion luvun 2 taulukon 2.1 Suomen tilastoluvusta, koska tämän liitteen tilastoluvut koskevat henkilön kaikkea käytettävissä olevaa rahatuloa ja luvussa 2 tutkitaan henkilön kokonaiseläkkeitä.

Kuvio 1.

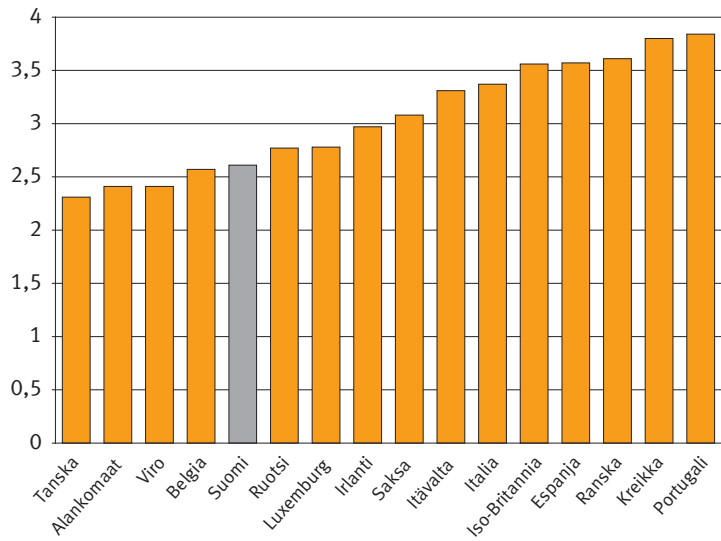
Ylimmän desiiilin alaraja (P90) suhteessa saman ikäryhmän käytettävissä olevien rahatulojen mediaaniin (P50). Eläkeikäinen väestö (65+).

	Suhdeluku
Tanska	1,68
Viro	1,71
Alankomaat	1,73
Belgia	1,74
Suomi	1,75
Luxemburg	1,77
Saksa	1,82
Itävalta	1,83
Ruotsi	1,87
Italia	1,90
Iso-Britannia	1,98
Irlanti	2,01
Espanja	2,02
Kreikka	2,06
Ranska	2,17
Portugali	2,31

Kuvio 2.

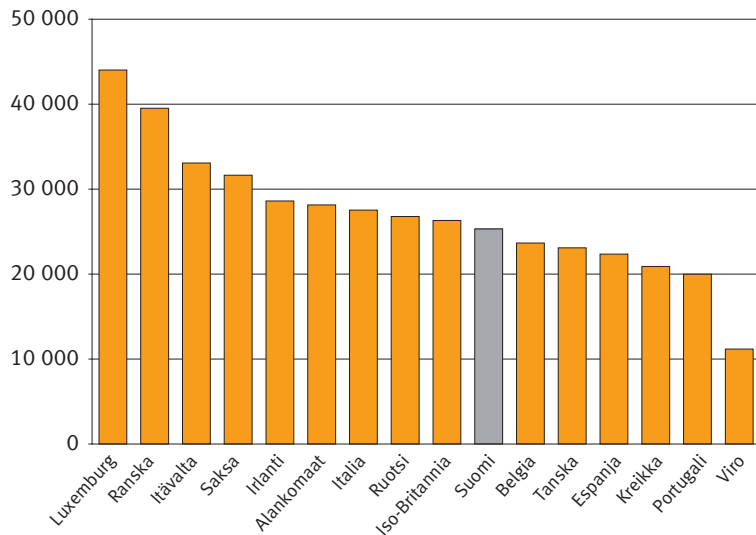
Ylimmän desiilin alaraja (P90) suhteessa alimman desiilin ylärajaan (P10) vertailumaissa. Eläkeikäinen väestö (65+).

	Suhdeluku
Tanska	2,31
Alankomaat	2,41
Viro	2,41
Belgia	2,57
Suomi	2,61
Ruotsi	2,77
Luxemburg	2,78
Irlanti	2,97
Saksa	3,08
Itävalta	3,31
Italia	3,37
Iso-Britannia	3,56
Espanja	3,57
Ranska	3,61
Kreikka	3,80
Portugali	3,84

Kuvio 3.

Ylimmän desiilin alarajan (P90) ostovoima vertailumaissa. Eläkeikäinen väestö (65+).

	Ostovoima €
Luxemburg	44 021,23
Ranska	39 518,84
Itävalta	33 074,27
Saksa	31 637,13
Irlanti	28 606,87
Alankomaat	28 143,37
Italia	27 536,99
Ruotsi	26 779,07
Iso-Britannia	26 312,98
Suomi	25 309,19
Belgia	23 654,54
Tanska	23 090,83
Espanja	22 355,52
Kreikka	20 897,03
Portugali	19 984,62
Viro	11 178,15

Eläketurvakeskus (ETK) on työeläketurvan kehittämisen ja toimeenpanon lakisääteinen yhteistyöelin ja työeläkkeisiin erikoistunut tietotalo. Eläketurvan arviointia, kehittämistä ja seurantaan varten se tuottaa taustaselvityksiä eläketurvasta ja sen rahoituksesta.

Pensionsskyddscentralen (PSC) är ett lagstadgat samorgan och sakkunnig inom verkställigheten och utvecklingen av arbetspensionsskyddet samt informationen om det. Pensionsskyddscentralen producerar bakgrundsinformation om pensionsskyddet och pensionsfinansieringen för bedömningen, utvecklingen och uppföljningen av arbetspensionsskyddet.

The Finnish Centre for Pensions (ETK) is a statutory cooperation body for the development and implementation of earnings-related pension provision and an expert on pension insurance. For the evaluation, development and monitoring of pension provision, the Centre produces background surveys on pension provision and its funding.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN